

VSEBINA 2. ŠTEVILKE:

OBRAZI IN DUŠE: MARIJA KMETOVA. — (J. Ribičič)	33
GOSPA MARINA. — Nadaljevanje. — (Anka Nikoličeva)	37
PISMO ŽENI IZ JECE. — Pesem. — (Tone Seliškar)	41
V NOCNEM MIRU. — Pesem. — (Ksaver Meško)	41
KO SE SELIJO PTICE... — (Lea Faturjeva)	42
NASI DOMOVI. — Pesem. — (Muropoljska)	43
ZENSKA ODLICNOST. — (N. K.)	44
AFORIZMI O ŽENI. — (Dr. B. Skerli)	45
MED NAŠIMI UCITELJICAMI. — (Vida P.)	46
SAMA. — (Andreja Vera)	46
O. KOLIKO NOČI... — Pesem. — (Miran Jarc)	47
ŽENA ZA IZSELJENKE. — (Vida P.)	48
ORGANIZACIJA GOSPODINJSKIH POMOČNIC. — (Franja Petičeva)	49
MLADINSKI POČITNIŠKI DOM KRALJICE MARIJE NA POHORJU. — (Ivanka Lipoldova)	51
IZVESTJA: Po ženskem svetu. — Vzgoja. — Higijena (dr. E. Jenko-Groyerjeva, dr. Josip Tavčar). — Kuhinja. — Deška ročna dela (A. Novak). — Knjiga (Andreja Vera, Vida P.) — Vabilo	56
MODNA PRILOGA. KROJNA POLA IN ROČNA DELA.	

„ŽENSKI SVET“

izhaja vsak mesec v Ljubljani. Letna naročnina Din 64—, polletna Din 32—, četrtletna Din 16—. Za Italijo Lir 20—, za U. S. A. Dol. 2—, za Argentino Pes. 4:50, za Avstrijo Sch. 10—, ostalo inozemstvo Din 85.

Uredništvo in uprava v Tavčarjevi ulici 12/II.

Izdaja Konsorcij „Ženski Svet“ v Ljubljani. — Za konsorcij in uredništvo odgovorna Marica Bartolova.

Tiskali J. Blasnik naasl., Univerzitetna tiskarna d. d., v Ljubljani.
Odgovoren Janez Vehar.

Ročno in strojno vezenje

Šablone

Miroslava Leitgeb

Ljubljana, Jurčičev trg 3

Blago zadnjih novosti v veliki izbiri za moške in ženske obleke, perilo in vse v manufakturo spadajoče predmete ima vedno na zalogi v veliki izbiri in po ugodnih cenah staroznana solidna tvrdka

R. MIKLAUC „Pri Škofu“

Ljubljana

Lingarjeva — Medarska ulica — Pred Škofijo.

Zunanjim naročnikom se na zahtevo pošljejo tudi vzorci in svrhu naročitve.

OBRAZI IN DUŠE.

Marija Kmetova.

V januarju 1931. je obhajala Marija Kmetova, svojevrstna slovenska pisateljica, 40-letnico svojega življenja.

„Živim odpovedi sveta, hodim v cerkev in vzgajam otroke.“

To je danes Marija Kmetova. Ranjena, ponižana in razžaljena mimo obupa in resignacije je šla in našla oporo pri Bogu. Pomirjena, vse razumevajoča in vse odpuščajoča se je sklonila do otrok, tem ljubljencem in prijateljem njenega „Sv. Frančiška“, da črpa njena duša iz njih novih bogastev. Sklonila se je do otrok, ker so ponižani in razžaljeni, kakor je bila ona ponižana in razžaljena ob vsakem koraku svoje kratke, prekratke mladosti.

„St. Lovrenc ob Temenici na Dolenjskem je tiha vas, kakor bi bila sama na svetu. Grički jo obroblija in polna je zamišljenih njivic, skromnih trat in starin, starih, izsušenih tepk in redkih gozdičev s suhotnimi gabri, bukvami in brezami. Skozi vasico teče Temenica, ki se senči pod jelkami in vrбами in je huda v tolmunih. Nad vso vasjo se razpreda otožnost in zamišljenost. Zato so ljudje tihi in otožni, le v vinskem veselju se jim razmahne duša, v treznosti pa oslabi volja in jim upade pogum...“

Tak je St. Lovrenc ob Temenici, kjer se je rodila Marija Kmetova. In ali ni to mladost Marije Kmetove same, otroka široko odprtih oči, ki „sam na svetu“ hodi mimo zamišljenih trat in ga tolmuni straše ter vabijo obenem? Ali ni to ona, ki ji duša išče razmaha in opore, pa ji upade pogum?

V četrtem letu življenja ji je umrl oče — opora osmerim mladoletnim in nepreskrbljenim otrokom. Ob pogrebu je veselo mahala z ročicami,

*nenadoma pa zajokala na ves glas. In tudi pozneje pod mrzlim nako-
valom kladiva življenja je bilo vedno tako: sredi najlepšega razmaha,
sredi smeha in mlade razigranosti je vsakokrat udarilo kladivo. Mati in
sedmero otrok je odšlo v tuje kraje. Ona je ostala pri teti s Krtine.
„V njej, neporočeni, je zaživela mati zame.“*

*Ali je veselje kmalu minilo. Tetin dom so zarubili in mala Mica je mo-
rala k svojim v Maribor in nato v Ljubljano. „Meni je bilo kakor v muč-
nih sanjah, ko človek blodi po veliki vodi in ni nikjer suhe zemlje. —
Takrat so se zaprla vrata otroških let za menoj. Nikoli več nisem bila
otrok.“*

*In so prišla leta zorenja. Sola ji ni zapustila lepih spominov. Vtis, ki ga
ji je pustil prvi dan, ko je prestopila prag šole, je ni zapustil ves čas šol-
lanja. V raznih variantah vedno eno in isto, v osnovni, na meščanski,
na učiteljišču:*

*„Zagrmelo je nad nami, se zablislilo in treščilo v nas. Orjaška postava
je obstala na pragu. — Srce mi je zastalo, noge so nerade slušale. —
Glavice so se sklanjale, mogočna, brezoblična groza se je splazila v nas.“
Odtod njena velika ljubezen in njeno veliko usmiljenje do otrok, ki
gredo skozi mučeništvo naših šol, nerazumevani in ponižani.*

*Ali sta bili v Kmetovi vedno dve naturi: ena nežna in občutljiva, vedno
pripravljena na resignacijo, druga močna, polna železne volje do dela.
„Delati, delati!“ je kipel v njej že v mladih letih. In se je že v drugem
letniku meščanske šole odločila ustanoviti svoj šolski list. Štiri številke
je doživela „Lilija“. Kmetova ji je bila urednica, tiskarna in tiskar.*

S tem je bila usoda Kmetove zapečaten in cilj določen.

*„Nejasna koprena njenega dotedanjega življenja se je nalahno dvignila;
žarki vse drugačnega solnca so posijali na njeno pol.“*

*Segla je po knjigah. Sudermann, Zola, Dostojevski, Gorki, Ibsen, Nie-
tzsche so jo objeli vso in neizprosno zahtevali svoje. Ob njih so se ji spo-
teknile misli na Boga. Prvikrat si je tedaj postavila vprašaj zraven be-
sede Boga. In razglabljanje o Bogu je ni več zapustilo.*

*Spomin na to porušeno stavbo živi v črtici „Hana“ (Slovenska žena 1913).
V „Hani“ živi vsa teža in ves boj njene mladosti v dobi zorenja.*

*„Hana si je ustvarila neko novo življensko moč... Ta moč je bila iro-
nija. Hana se je smejala vsemu. — Hodila je na ples. Govorili so čudne
govorice, prazne in plevela polne. Pa se je počasi privadila tudi plevelu.
Po plesu je prečula navadno vse noči, in časih jo je čudna sila vrgla na
mrzla tla, da je vsa vzdrhtela...“*

*Razum ji je padal v pesimizem in srce ji je omrežil obup. Da se reši, se
je zatekla k češčenju zemlje, rož, solčnih žarkov in prelivanja barv.
Omamljala se je z Oscarjem Wilde-om.*

*„Fin in nežen je tak strup. Neopaženo lije v človeka, zajame ga in opoji
do poslednjega vlakenca. Niti najhujše grehote ne napadejo duše tako
zelo in je tako ne omrtvičijo in ne zamorijo vse dobro v človeku, kakor*

tak skrivnosten strup preveč čustvenega, čezmerno človeško telo in človeškega duha povečujočega čtiva. In vendar so vse tiste besede tako lepe, tako globoke, tako dehteče mamljive!“

Oborožena s pesimizmom, ironijo in skrajnim naturalizmom velikih mislecev, prekušana z oboževanjem hrepenenja, koprnjenja in melanholije, z običajno nesrečno ljubeznijo v srcu, je Kmetova dovršila šolo in se odpravila na prvo učiteljsko službo v Trst.

Ali je bil res dogodek v vlakcu, na poti v službo, značilen in simboličen? „Stojim in gledam skozi okno bežeče kraške poljane. Nenadoma me oblije nekaj vročega po plečih in hrbtu. Zadiši po vinu. Rezke besede, grohot, prepir delavca s sprevodnikom. Nekaj učiteljic se pomilovalno ozira vame. Nato so spravili pijanca iz kupeja.“

Vsa pod vplivom južnega solca z Wilde-om in Cankarjem je Kmetova prejela svoj prvi honorar za črtico v „Domačem prijatelju“. S tem denarjem je pogostila „cankarjanke“ in jim priredila literarni večer ob razsvetljavi plamena vinskega cveta.

V tej dobi je mrzlično pisala črtico za črtico, ki so jih objavljali „Slovenski narod“, „Slovan“ in drugi, brala Kanta in Schopenhauerja ter razmotrivala probleme o moči in volji. Prevedla je tudi Cankarjevo „Voljo in moč“ na nemški jezik. A založnika zanjo v Nemčiji ni našla, češ, da je slovenski jezik premalo znan.

In vso jo je prežela želja zgraditi stavbo, ki bo močnejša ko vse druge in ji bo pomagala premagati vse ovire vsakdanjih oblik.

V teh velikih duševnih zmedah, sredi teh srčnih bolečin se je rodila dvodejanka „Mati“ z vsebino: da je najvišje delo, delo ljubezni, če mati umori svojega otroka, ker je rojen pohabljen. Vsebinsko jo je pisateljica pozneje izpremenila v toliko, da mati umora ne zmore.

Paralelno z reševanjem takih problemov so njeno dušo neprestano bičala podzavestna razglabljanja o Bogu, četudi je imela „za vsako versko resnico odgovor in pojasnilo razuma.“

Po dolgem tavanju iz stanovanja v stanovanje je Kmetova v Trstu našla novi dom. Preselila se je k tovarišici, sedanji gospe Strojnikovi, s katero jo še sedaj veže prijateljstvo. „Oklenila sem se tega doma, kakor se mojega lastnega ne bi mogla okleniti.“

Strojnikovih ni več zapustila, pri njih biva še danes in se oklepa domačih otrok. Kajti „neizčrpen je zaklad otrokove duše, brezdanje skrivnosti se ti odkrivajo. V otrocih vidiš vse poznejše življenje in vidiš sebe in svoje napake, spoznavаш majhne stvari in se naučiš ceniti majhne dobrote, majhne lepote, majhna veselja. V vsem tem majhnem pa je obseg vseh veličin.“

Na tem drugem domu so nastala Kmetove najboljše in največja dela: „Bilke“ (1920), „Helena“ (1921), „V metežu“ (1925), „Večerna pisma“ (1926), „Sv. Frančišek“ (1929) in mnogo črtic in študij, ki so izšle v

„Slovanu“, „Zvonu“, Zofkinem „Ženskem Svijetu“, „Domu in svetu“ i. dr. *Kmalu po prihodu Italijanov v Trst se je morala preseliti v Ljubljano, in na Trst so ostali samo še lepi spomini.*

„V tistih dneh sem živela ob Griegovih pesmih pri klavirju v svoji sobi. Zunaj so dehtele majnice, žareli cvetovi oleandrov, se pözibavali metulji — in je rohnela vojna ne daleč od nas.“

Poleg literarnih načrtov so ves ta čas razglabljala v njeni duši verska vprašanja. Renanovo „Življenje Jezusa“ je nanjo tako vplivalo in jo tako prevzelo, da je podredila novim vplivom in nazorom črtice in podlistke, ki so nastali v tej dobi. Razglabljanje o veri in Bogu jo je dovedlo do razglabljanja o smrti. In to razglabljanje jo je z bistrimi koraki tiralo proti obupu. Do tistega Velikega petka, ki pomeni v njenem duševnem in literarnem življenju konec ene kalvarije.

„Na levi je bil križ, a zdelo se mi je, da ga vidim prav tik pred seboj. Obraz Križanega je zrl vame, trepet rdeče lučke je plahutal med menoj in Njim. Saj so bili le trenutki, a nekaj se je prelomilo v meni, da mi je postalo srce in sem se sklonila, se zvila v dve gube in solznih oči odšla.“ *Zatem je segla po Kempčanu in hodi sedaj v cerkev, ne molit z molitvami, temveč se pogovarjat z Bogom in iskat tolažbe za cel dan. „Ko grem v cerkev, sem najsrečnejši človek. In ni prav, da Boga ljudem jemljo. Če bi ne bil, bi ga morali dati. Tako lepo je to.“ V tej novi orientaciji je nastalo njeno glavno delo „Sv. Frančišek“.*

In kakor je njena duša šla v bistvo, iz katerega je izšla, in stopila zopet na navidezno izhrojeno pot, taka je tudi njena sodba o vsem perečem. Žensko gibanje: Vse samo na površju. Glavno je dom. Dom in otroci. Nove literarne smeri: Vrenja, ki se ne bodo vzdržala. Segli bomo po starih vzorih, kakor sega slikar nazaj. Vzgoja: Se ne da dosti vzgojiti, glavno je kri.

Kmetova ima še lepe načrte za bodočnost. Spisati namerava daljšo povest o lastni družini, v kateri bi se zrcalili pristni dolenski kmetijski tipi v hudem in dobrem. Lotiti se misli tudi vzgoje in napisati delo o otrocih-mučenikih. Mučenikih po starših. Vseh — od barakarja do bogataša. Sedaj prevaja iz rušine Osorginja: „Povest o sestri“ in „Sivčev vrazek“. Obiskovala je ruski krožek v Trstu in po par straneh ji že gre delo gladko izpod rok.

Razvname se za hip in nemirna je vsa, ko govori o načrtih za bodočnost. Kdor jo pogleda tako, je uverjen, da njeno najboljšo delo še dozoreva in da je še daleč čas, ko bo Marija Kmetova zaključila svojo literarno pot.

J. Ribičič.

V

XII.

rondelu so plamenele salvije. Za njimi, ločene samo po pasu trate in bele steze, so stale palisade temnokrvavih georgin. Med šibami lepoticnega grmovja in debli eksotičnih dreves so se svetlikali šopi živopisanih dalij. Na levi so topoli, bahavi in samosvoji, tiščali sloke vrhe visoko v zrak in breze so se urno vrtele v solncu. Tu in tam so listi že orumeneli in nekateri so si poslikali s škrlatom veneče lice. Samo izbrano lepe smreke, goste in skrivnostne, in borovci žlahtnih vrst so stali mirno v večnozelenem krasu ter stražili park pred gozdom. Nad vsem se je razpenjal sinji atlas poznopoletnega neba.

Na klopi, obrnjeni proti Gradu, je sedela Marina, se dala greti od solnca in bila zaljubljena v Ljubljano. Skoro sama je sedela ob tej uri v prostnem parku, kajti oni, ki niso tako zaljubljeni v Ljubljano, so bili zdaj pri obedu. Ona pa je lahko po mili volji zaljubljena v ta krasen park, v te rdeče rože in trepetajoče breze, v vijuge belih potov, v nebo, ki je danes sladko kakor pesem, v črni Krim, čepeč na jugu kakor medved, ki čuva zaklad. Njej se nikamor ne mudi. Pravkar je odpravila Ružo nazaj v Sarajevo, kajti Androv dopust se bo končal, in ko se vrne, mora biti dom pripravljen. Da, okna v Nemanjini ulici se bodo spet odprla in Trebevič bo pogledal vanje. Lesen konjiček se bo zagugal in se bo pomaknil na verando, rdeči kapucinčki v svojih zelenih truzicah se bodo povrnili z vrta. Plin v kuhinji bo zašumel, ko ga bo Ruža prvič spet vžgala, in v kopalnici bo kapljala pipa. Da, prav gotovo bo pipa zopet kapljala, a Ruža jo bo že ugnala, Ruža bo že vse prav uredila, naša Ruža. Čudna je bila Ruža, ko je odhajala, tako bistro je Marini gledala v oči in dejala: „In kdaj boš prišla z otročičema ti, gospa moja, kdaj boš prišla nazaj?“

Kdaj boš prišla, gospa Marina, kdaj boš prišla z otročičema nazaj?

Kako je pisal Andro? „Prazno bo brez otrok doma, Marina.“ Nič ni vprašal, ali pride, nič kdaj se vrne ona. Saj je bilo dolgo, silno dolgo zadnje pismo, a v vsem dolgem pismu ni povedal nič.

Ni povedal —

O, ali naj bi pravil, kako poseda v bisernih nočeh na obali, gleda v srebrno peno valov in misli na drugo?

Puști, Marina, puști, puști —

Na Brdih bo namestu Ruže delala zdaj Reza, brhek deklíč iz sosedne vasi. Za otroka pa se je naselil sladek nadomestek. Pred tednom sta pripela v posete ded in babica ter ostala.

O, zlata stara mama, ti kvintesenca otroškega življenja! Kakor steber si iz kamna, ki molče trpi, da se ga ovija vihravo cvetje, kakor vino, stokrat prečiščeno, ki krepi prešibko mladost, kakor jablan, široko razkošatena, ki hladi v prevročih dneh, ki odžeja upehani rod. Ti si kakor

tih večer po dneh, polnih iger in dela, kakor topli kotichek, ko brije zunaj mraz, kakor mehko zastrta svetiljka, ki kaže v zavetje otroku, če ga plašijo sence, ki se plazijo na njegovo pot.

Andro je ravno izgubil mater, še mladenič je ostal v življenju sam. Koli kokrat ji je dejal, ko mu je ob boleznih položila roko na vroče čelo, sedela dolge ure ob njegovi postelji, sledila z živim razumevanjem domislekom njegove fantazije, ga odvedla po napornem dnevu na vesel sprehod: Ti zlata moja majka.

A to je bilo davno.

Marina se je zastrmela v blestečo modrino neba, ki je danes po zemlji razlivalo takšno milino.

Ali ni bilo davno vse? Kje ste, spomini bridkih bolečin? Kje si, dražestni obrazek, ki si povzročil toliko gorja? Kje ste sence, ki ste zagrnile sonce? Kje je vse, kar je bilo nekdanj tako težko, tako bridko, tako neizmerno tužno?

Saj vse to je bilo davno, davno.

V najlepšem kraju stoji danes njena hiša, ki se, prebeljena in prenovljena, košati v solncu. Njena zdrava, lepa deca se podi po trati. V vrtu sedita ded in babica.

Saj je življenje vendarle lepo, Marina, saj je lepo —

Solnce poljublja njene veke, Marina se smehlja in vedra misel ji objame glavo. Iz torbice potegne beležni blok, iztrga list in piše z urnim svinčnikom:

Pridi, Andro, da vidiš naš novi dom. Otroci te čakajo in

Marina.

Naglo vstane, breze, georgine in topoli zro začudeno za njo, ker nima zanje niti poslovnega pogleda. Že stopa urno po široki aveniji, ki vodi v mesto. Mimogrede kupi kuverto ter napiše naslov.

A pred poštno truzičo, ko so medeni zobje nabiralnika že zagrabili drobn list, ga Marina nenadoma izmakne. Počasi se obrne, položi pismo v torbico, malce privzdigne glavo in njen obraz je zdaj ves resen, hladen in ponosen.

V ulici med visokimi hišami ni več solnca. Iz Prešernove privozi tramvaj. Marina se popne na voz, si poišče prostor in pozorno primeri urico na zapetju s kazalci na poštnem pročelju. Po petnajstih minutah odide njen vlak.

Pred postajo že čaka kočija. Lipe pritegne vajeti in kobile zavijejo proti domu. Med polji in travniki gre lepa pot, jablane stoje ob robu, vsak hip privozijo skozi vas. Lepo ravnico zlati še večerno solnce, a od gor že prihaja hlad. Marina gre v daljino, zamišljeno strmi v beli vrh Storžiča, ki je ob ovinku pogledal iznad zelenih gor. Potem počasi seže po neoddano pismo, si ga položi na dlan, kakor da ga tehta, in ga pretrga po sredini. Trenotek pozneje raznese po poljih večerni veter tisoč papirnatih kosmičev.

XIII.

Odkar je prišlo iz Amerike tisto dolgo pismo, nima Marina več pokoja. Čeprav je vse že stokrat pretaknila, brska vedno zopet po omarah in predalih, vedno zopet obiskuje to in ono starko v vasi ter poizveduje po mladosti Marije Honorate. Tudi zdaj se vrača iz vasi, in kakor vedno stopi med potoma do ranjkeinega groba. Tam cveto zdaj astre in lep železen križ nosi ime pokojnice. Marini se ni dalo, da bi ji postavila kamenit spomenik, le križ iz kovanega železa se ji je zdel primeren za to samosvojo ženo. Marija Honorata Kržišnik * 1847 † 1929. Nič več ni povedal napis, mnogo več ni skoro nihče vedel. Le toliko se je pojasnilo, da takrat, ko se je imela poročiti, ni bila več povsem mlada, ampak ji je moralo biti že okoli trideset let. In da njen ženin ni bil odtod, ampak onkraj s Koroškega. Preje sploh ni marala nikogar. Tudi za Honorato je niso klicali od nekdanj, ampak se je ime pozneje le bolj prijelo hiše. Ko je bila mlad deklič in so ji še živeli starši, je bila le Micka. A ker se je pozneje po razdrti zaroki sama vedno pisala le za Marijo Honorato, ji je slednje ime ostalo. Pri hiši je nihče več ni smel klicati za Mico. No, pa ko je sploh bila čudna ženska, pa je bila čudna tudi v tem. Stara Potočkova Barba je celo poznala ženina. Zelo postaven fant je bil, skoro gospod, a doli v vas ni nikdar hodil, ko je prihajal najprej po kupčijah, potem zaradi ljubezni v naše kraje. In premožen mož je menda bil. Mica, ki preje sploh ni pogledala nobenega, prevzetna in bogata, kakršna je bila, je menda vsa ponorela za njim. Vsa se je bila izpremenila. Za vsakega je imela dobro besedo, vsakemu, ki jo je pozdravil, se je prijazno nasmejala. Na oklicih sta že bila, ogromno bale si je nakupila in oblek, celo lepša je nekako postala.

Saj sploh ni bila grda. Odkar ima Marina tisto sliko, ki je bila priložena ameriškemu pismu, ve, da Mica Honorata nikakor ni bila grda. Če bi živela v današnjih dneh, bi bila morda celo krasotica, tako je njena pojava odgovarjala tipu današnjih lepotic. Nekoliko širok obraz, top, raven bolj majhen nos, v kratkem ovalu lica neka odločna, zelo resna linija. Zelo svetle oči, morda sive ali zelene, so stale blizu skupaj, skoro malce pošev, in tanke, kakor s tušem potegnjene obrvi so se v dolgih lokih bočile nad njimi. Celó je bilo gladko, zelo lepo oblikovano, uhliji drobni, in strogo nazaj počesani temni lasje so dajali svojevrstnemu obrazu nekakšno goloto, ki ni mogla prijati povprečnemu okusu. Ali pa je to sploh bila Marija Honorata, tisti obledeli daguerrotyp, ki je ležal v onem pismu? Seveda je bila, saj je držala ozke čipke okrog vratu tista belo emajlirana zaponka iz staromodnega zlata v obliki rože, saj so bingljali v nežnih uhljih isti ogromni uhani in isti braselet je krasil zapetjé, ki jih je dobila Marina za poročni dar. Brezdvomno je to prava sled za teto Honorato. In poleg skrivnostne žene s samotne gorenjske domačije je stopila neznana miss od onstran oceana in poizvedovala za njo. Miss Lilijana Rihar iz New-Jerseyja je pisala Marini tisto dolgo pismo, v pestri jugoslovansko-nemško-angleški mešanici je pisala in se

trudila, da bi jo razumela sestra v stari Evropi. Že leto dni išče rodbino pred letom umrlega deda. Našla je njegov rojstni kraj, a tam ni več nikakega sorodstva. Zdaj išče v drugo smer. Med zapuščino je našla to-le sliko, fragmente nerazumljivih pisem, nikdar končanih, nikdar odposlanih. Našla je ime Marija Honorata Kržišnik na praznih kuvertah, na drugih naslov: Na Brdih. Lilijana zasluti roman, romantično zgodbo iz stare Evrope in davnih dni. Obrne se na konzulate. In res nedavno dobi Marinin naslov. In zato ji piše in pošilja sliko in prosi za odgovor in podatke. Morda pride kdaj sama v Evropo. Tako se dolgočasi ves ljubi dan. Zdaj ji je največja zabava, da išče življenjsko zgodbo starega moža, pri katerem je živela in ki ga je imela zelo rada. Starši so že davno umrli. Njen brat je business-man in nima smisla za njene fantazije. Morda bo našla v gospej Marini prijateljico od onstran morja. Kako bo vse to zanimivo. A pred vsem podatke, pred vsem podatke o zagonetni Mariji Honorati, predvsem romantično povest, ki jo tako nestrpno čaka. Marinin odgovor je bil reven, a njena domišljija od tedaj ni mirovala. Tihi grob leži pred njo, v njem počiva srce, ki je tudi nekdaj ljubilo, kljubovalo, žalovalo — kdo ve? Danes leži tiho in pokojno. Bog ti daje večni mir, teta Marija Honorata.

*

Doma je bil velik dirindaj. Klop, ki je bil z dedkom v gozdu, je prinesel gobe. Prave, rjave jurčke. Poln nahrbtnik sta jih nabrala. Prvikrat v življenju je Klop nabiral jurčke in bil neizmerno navdušen. Z jurčki se sploh nič več na svetu ne da primerjati. Jurčki so nad vse. „Staknil ga je,“ je pripovedoval profesor, in obraz mu je žarel od veselja, „staknil je vsakega, pa najsi je bil še ves zarit v listje. Oči ti ima kakor ris in jastreb, naš mali fant.“

Klop je žarel in žlobudral, se brž informiral o jastrebu in risu in bil neizmerno ponosen.

„Tateku jih bom poslal, jeli, mamica, da jih bomo poslali tateku?“

„Posušili jih bomo,“ je rekla stara mama, „in ko pride tatek, jih bomo skuhali.“

Kako posušili, kaj posušili, in tatek pride, kako, kdaj, zakaj? Tisoč je bilo vprašanj, stokrat se je obrnil Klop od enega do drugega. Skrbna babica pa je že sedela za leseno mizo in strgala gobe. „Tu sem pojdi, Klopčič, podajaj mi gobe. Tiste, ki so velike, najprej.“

Marina je sedla poleg matere in pod njenimi prsti so padali beli listki razrezanih gob. „Tateku jih bomo poslali, kdaj bo prišel tatek po nas?“ Vedno česče se spominja sinček očeta, vedno pogosteje pripoveduje o domu. O igračkah govori, o lesenem konju, o kapucinčkih in verandi, o čaršiji, o gosch in Ruži. Odkar je odpotovala Ruža, se zdi, kakor da je vzela vse dečkove misli s seboj, in, ah, Marina čuti, da je vzela morda tudi njene. Vedno česče se vračajo njene misli v mali sarajevski dom, njene misli polne vsakdanjosti, njene misli, v katerih ni ne bolečine, ne tesnobe, ne hrepenenja.

(Dalje prih.)

Pismo ženi iz ječe.

Tone Seliškar.

Zunaj je velik dan, strehe plamte v svetlobi in veje
se narahlo zibljejo v vetru prostranih planjav.
Odpri sem okno in se povzpel na polico, da dahnem v dih
svobodne zemlje,
in da Ti napišem pismo, joj, pismo, po katerem vem,
da hrepeniš, kakor jaz koprnim po Tebi, ki si mi
pol življenja!

Zena, tako je tema tu notri! Tako je žalostno!
Nikogar ni, da bi se mi nasmehnil v to bridkost,
nikogar ni, da bi prišel in odklenil hrastove dveri.

Vedno sem pri Tebi. Ptica leti na zapad in vse moje
misli gredo za njo: Tam si Ti, od katere so me odrgali v temo.
Še vidim, žalostna, Tvoje solzne oči, ko so me odpeljati,
še vidim Tvojo belo roko, ki mi je poslala
poljub, da ga poneseš
v ta žalostni kraj.

In še vsa si pri meni, kadar zaprem trudne oči.
Drugače Te ni, ker nečem,
da bi videli ta lep spomin ti umazani zidovi!
Samo zame, za trpečimi trepalnicami, čisto zame,
da se Te niti s senco ne dotakne straža,
ki rožlja s ključi po kamenitem tlaku.

Ljubica, žena, kako sva daleč —! O, kako so moje
roke prazne, ko Te ne objemam,
kako so moje ustnice suhe brez Tvojega poljuba,
kako so volle oči, ko ne vidim Tvojih belih prsi,
in kako sem ves strt, ko Te ni. Te ni!

Ljubezen moja sladka, misli name, da zgine rešetka
in straža, ki je med menoj in Teboj!

V nočnem miru.

Ksaver Meško.

Vse spi v mir božji povilo,
s skrivnostni noči zakrito.

V ta mir pada lajež psa,
Na nebu luna vesla.

s srebrnòm ves svet poseva,
V daljavi fant prepeva.

K dekletu mu pesem je most,
sladkost je v nji in bridkost.

Sicer vse spi in sniva,
nebo si, zemljà odpočiva.

V roké se božje bom dal
še jaz in bom mirno zaspal.

Gospa Antičeva šiva, se ozira v oblačno jesensko nebo, opazuje jate ptic, ki krožijo nad mestom. Jesen ... Vse si išče toplote, beži pred zimskimi viharji. Jesen, zima ... Gospa Antičeva poravna hlačice iz bele flanele, se nasmehe: Srečen je, kdor ima tak topel zapeček na starost. Na starost? Saj je ni starosti za srce, ki ljubi. Zdi se ji, da je pestovala še kakor včeraj hčer, pa zdaj šiva že njenim otrokom. In vse, kar je bilo, kaj ni minulo kakor bežne sanje? Nesoglasje, skrbi, vse je prošlo, ostala je samo ljubezen, ki pretrpi vse, odpušča ... Zdaj uživa z možem pokojnino, zdaj se vtapljata z vsakim dnevom bolj drug v drugega; plaši ju samo vprašanje: Kako naj te zapustim? Kako naj živim brez tebe? Stanovanjska draginja, neprijetnosti s Tino so postranska stvar ob tem vprašanju.

Gospa Antičeva zloži hlačice in se zagleda v ptičjo jato. Kaj je s Tino? Ze več let je pri njih. Pridna je in skromna. Ni ji posel — zaupnica ji je, kateri sme potožiti vse. Da bi odšla Tina od njih, tega si še misliti ne more, pri njih bo, dokler ne loči smrt zakoncev, in potem naj ostane zvesta duša pri obdovelem; tako bo segla ženina ljubezen in skrb preko groba. Tako sta mislili s Tino. Pa par tednov sem se je izpremenila Tina. Godrnja, da ima premalo plače, da gara in gara, pa ne ve za koga, da ima vsaka gospa svoj dom, ubogi posel pa ga nima. Nekaj je pretrgalo nežno vez med gospodinjo in poslom. Zakaj je postala Tini nakrat tuja hiša, ki ji je bila toliko let njen dom? Gotovo jo hujskajo druge, ki so nevoščljive, da se drži Tina toliko let iste hiše, da je postala ud družine. Čuj, kako skače in ropoče po kuhinji ... Danes ne bo večerja v redu in kosilo je bilo pokvarjeno ...

Pumps! Nekaj se je podrlo v kuhinji, in razburjena, rdeča se pojavi Tina v sobi, začne porivati vazo na mizi in poravnava prt. Prsti se ji tresejo, ustnice gibljejo. Gospa Antičeva vpraša nevoljno: „Povej vendar, Tina, kaj je s teboj? Če nimaš velike plače, pa pomisli, da imaš zdaj malo dela in da si pri nas do smrti. Če si bolna, pokličemo zdravnika. Saj si naša, Tina — povej mi, kdo te je nahujskal?“

Tina se nasloni na mizo, strmi v svojo gospodinjo, diha težko in butne iz sebe: „Možim se!“

Gospa Antičeva misli, da jo bo prizadelo. Samo gleda v Tino in ne spravi besede iz ust. Tina nadaljuje pogumno: „Z Denkarjem sva dogovorjena.“ To ime priključuje gospo Antičevo k zavesti: „Ni mogoče, Tina! Sama si mi pravila, kako je delal s prvo ženo. In stalnega zaslužka nima. Star je. Ne sili na svoje stare dni v nesrečo, Tina, ostani pametna.“

Tina mahne z roko: „Seveda: posel bi se ne smel možiti. Pa zato ker sem stara? Tudi upokojene uradnice se možijo. Dolg čas je, če nimaš moža. In vi ste se vendar tudi omožili.“

„Ali, draga Tina,“ se nasmehne nehote gospa, „to je bilo vendar nekaj drugega. Imela sem dvaindvajset let, lepo doto in moža s pokojnino. Ti boš pa vrgla v moža vse, kar si prihranila, in garala boš stara še bolj kakor pri nas — ne pozabi, da si že pisala petdeset.“

Tini se zasvetijo solze v očeh: „Od majhnih nog sem pri tujih ljudeh. Rada bi imela enkrat svoj dom. Kdo me pa bo stregel, ko bom onemogla? Vi tudi ne boste večno...“

„Ali Tina,“ prigovarja gospa, „saj te želi brat domov in gornica te čaka. Lepo te bodo stregli in imeli in lahko boš živela s prihrankom. In poselski dom bo tudi. Tam bi lahko lepo molila in preživela stare dni. „Kajpa!“ se strese Tina. „Bratovim pamžem in svoji nevesti da bom v strahu? Ali v poselskem domu naj hiram in gledam stare ženske? Ne! Mož mi bo stregel, bo hodil z menoj.“ „Reva neumna!“ se razjezi gospa, „ti že postreže s polenom. Sama si mi pravila, kako se je veselila petdesetletna delavka, ko se je poročila z zidarjem. Rekla ti je, da ne bo drugega delala, kakor kuhala možu. In ni minulo štirinajst dni po poroki, pa je prišla prosit, da bi jo vzeli za delo, in je kazala maroge. In Ančka, ona vpokojena tovarniška delavka — ne veš, kako je razbil njeni ljubi mož dežnik na njenm hrbtu. Bolj je bila sita udarcev kakor kruha. Moži naj se dekle, dokler je mlado. In če bi dobila kakega moža s pokojnino, bi ne rekla...“

„Seveda,“ se razjezi Tina, „uradnik s penzijo ne bo jemal starega posla. Dvainpetdeset pa tudi še ni taka reč! In mož je taka dobrota, da je spa, „ti že postreže s polenom. Sama si mi pravila, kako se je veselila bolj je, da uživam na starost zakonsko srečo, kakor če bi je nikoli ne. Bom vsaj človek — tako se čutim vedno sama in zapuščena.“

Pa je zaloputnila vrata. Gospa Antičeva vzdihne: „Mene in sebe spravljaja v nesrečo... Iskati zdaj drugo, učiti jo. Ne dobim več take zveste duše in te ne morem ustaviti. Zapuščena se čuti... Ptice se selijo na jug, človek se zboji samotne starosti. Pa, uboga Tina, koliko je zakonskih žená, ki se čutijo same in zapuščene poleg moža, uboga Tina!“

Naši domovi.

Murapoljska.

*Naši domovi so vrsta stisnjenih barak
ob cesti v nedogled.*

*„Sinko, ne joči, ne joči!“ —
„Mati, roke so mi kakor led“.*

*Babica pripoveduje povest:
Solnce, kruha vse polno, pretopla peč. —
„Babica, babica, meni je mraz,
jaz grem leč!“*

*Mati, kaj očeta še ni?“
„Prišel bo, sinko, le mirno spi! —
Sneg je zakril vse poti,
Gospod, naj se v hosti samotni ne izgubi!“*

Ženska odličnost.

N. K.

B. Borko je v „Ljubljanskem Zvonu“ nedavno prikazal duhovni obraz španskega misleca Ortege. V svojem delu „Vpliv žene na zgodovino“, ki je v Zürichu letos izšlo tudi na nemškem jeziku, Jos^o Ortega y Gasset kaže, da je bila vloga žená v povestnici od nekdaj že znatno mogočnejša, nego bi se zdelo na prvi pogled. Naslednji odlomek naj bi obrnil pažnjo na omenjeni pomembni spis.

Vsak moški, če mu ne manjka nežnejšega čuvstvovanja, je vsaj enkrat ob pogledu na žensko občutil kot nekaj tujega, docela višjega. Zatrđno je ta žena imela manj vrednosti kakor mi, manj umetniške tvornosti, manj političnega daru, manj vojskovodskega pogleda. In vendar se nas je dojmila kot bitje sevsem višje vrste, to pa v tolikšni meri, v kolikršni se to nikdar ne pripeti n. pr. med moškimi enakega delovanja, toda jako neenakega položaja. Vzrok temu je to, da se moške sposobnosti — znanstvena ali umetniška nadarjenost, politična ali finančna spretnost, nravstveno junaštvo — donekod držé osebe samo kot orodje. Bistroglavost ustvarja reči splošne ravnosti ali potrebnosti: znanost, umetnost, bogastvo, javni red. A kar zares čislamo, ni darovitost. Kar v istini cenimo, to so pač te reči, in le slaboten odsev pada na darove, ki so bili potrebni, da se ustvarijo tiste reči. Nam ni za pesnika, marveč za pesnitev; ne za politika, temveč za politiko. Ta neosebni značaj bistrca se neoporečno razodeva v dejstvu, da se talent ljudem s težkimi osebnimi hibami vse prej kot izogiba. Moška izvrstnost leži v dejalnosti, ženska odličnost pa v bivanju. Vrednost moškega se meri po tem, kar opravlja, vrednost ženske pa po tem, kar ona predstavlja.

Pa še to: kar moža vleče k ženi, je povsem njeno bitje in ne njeno ravnanje. Odtod prihaja, da žena odločilno posega v zgodovino ne v obliki dejanj, ampak v negibljivim, čistim bivanjem svoje osebnosti. Luči se ni treba napejati, da bi svetila, pa vendar svirajo pod njenim žarkom vse stvari svoje barve. Tako dela tudi žena brez truda vse, kar dela — s tem da je pred nami, da žari. Spomina vredno je, kako se ta ženski značaj žaritve ponavlja v vseh ženskih poklicih. Mar je to delo, kar stori mati za dete, zakonščica za svojega družeta, sestra za brata? Odkod ta čudež, po katerem se vse to dejstvovanje ženskih rok vrši brez sledu? Žensko početje je nepojmljivo. Zdeti bi se utegnilo, da žena sploh ne sega v življenje: tako zelo je njena posredba prosta in neprisiljena. Možak bije z roko boj; vihrá po zemlji v blaznosmelih ekspedicijah; kopiči kamen na kamen v spomenike; piše knjige; biča zrak z govori; zateguje celo po golem razmišljanju svoje mišice v nemem naporu, kakor bi šlo za veliki skok — a žena ne dela drugega, kot da giblje s svojimi rokami, bolj v naznačenih kretnjah nego pravem premikanju. Na starorimskem nagrobniku, ki krije kosti vzvišene matere hrabrih sinov, čitaš poleg imena samo dve besedi: „domiseda, lanifica“: čuvala je dom in predla...

Mi pa vidimo, se nam zdi, kako postarna dama mirno ždi na pragu, z dolgimi konsularnimi prsti belo volno ravnajoč. Vpliv žene je neviden, kakor je povsod pričujoč. Hruden ni nalik moževemu, marveč je statičen kakor učinek atmosfere. Ženska čud ali nrav mora vsehljati nekak izpodnebni živelj, ki deluje polagoma liki zračje. To je tisto, kar sem mislil, ko sem dejal, da je moškega soditi po činih, žensko pa po njeni biti.

Tako se razloži, da je kulturni proces pri ženi drugačnega značaja ko kulturni proces pri možu. Mož hoče v znanstvu, umetnosti, politiki in tehniki narejati vedno popolnejše stvari. Žena izpopolnjuje sama sebe, postajajoč

čedalje bolj premetena in presukana, čedalje zahtevnejša. Zmeraj zahtevnejša! Po mojem mnenju je to pravo zvanje za žensko na zemlji: biti oblastna, venomer oblastnejša glede na usovršitev moža. Če se ji on bliža, se ji zato, da bi si ga ona izbrala. V snop povezan, poklanja cvet svojega znanja lepi sodnici. Pazljivost, ki jo tudi moški, drugače neskrben, v času snubitve posveča svoji zunanosti, ne ponazoruje pač nič drugega ko notranje očiščenje, ki nam ga vsem skupaj ona nalaga kot dolžnost. To nehotno pretehtovanje in trebljenje naše notrine je prvi čin izpopolnitve, za katero se moramo njej zahvaliti. Odtod gre dalje. Kakršen je mož, stopi pred ženo ter se izjavi, izreče svojo besedo, pokaže svojo umetnost in streže na pogled, ki pravi da ali ne. Na sleherno njegovo dejanje pade grajalni namuzek ali pohvalni smehljaj. Posledica tega je, da vedoma ali ponevedoma mož bolj in bolj obrezuje zavrnjene čine ter jih naposled opusti, goječ le še tiste, pri katerih je deležen pritrditve. In neki dan se prebudi — preroben, ves nov. Ne da bi bila količkaj storila, pokojno ko na deblu roža, kvečjemu po nedoumnem žarenju begotnih kretenj, ki padajo nalik udarcem nestvarnega dleta, je žena iz naše prasnovi sklesala novo soho moža. Skoro bi dejal, da žena nosi v svoji duši umišljeno lice, s katerim učinkuje na slednjega moža, kateri se ji približa. In v resnici sem uverjen, da je stvar tako: vsaka žena skriiva v svoji globini prvotno podobo moža, seveda večidel podzavestno. Krepčina ženske tiči ne v vednosti, ampak v čutenju. Vedeti se pravi: posedovati pojem in pomen stvari. To je moževa zadeva. Žena ne pozna svojega moškega pralika. Toda nagnjenost ali zoprnost, ki jo začuti v moškem občutju, ji pokažeta praktično razkritje tega vzornega bremena, ki ga je nevedoma nosila v svojem srcu. Le tako se pojasni dejstvo, da vsaka pristna ljubezen nastopi, posebno pri ženi, ko puščica, ko strela. Ljubav, ki samo polagoma nastaja, ne zasluži tega imena. Brezmejna ljubezen nastopi na mah, in sicer toli naglo in neodoljivo, da se ženska, komaj zadeta, čuti kot uničena. Ta neutajni pojav se razloži le po nenadnem srečanju dozdevne slike v ženskem srcu s telesno podobo moža, ki koraka mimo nje. Ljubezen je že čakala, samo vneti se ji je bilo treba. Večina moških živi ob publicah, podedovanih vzorih, topo prevzetih čustvih. Enako nosi večji del ženā kar se dá poceni sliko moškega v sebi; vzorec nečesa, kar nahajamo v obilici na našem svetu. Toda kakor so na zemlji veleumni možje, ki mislijo nove misli, ustvarjajo nove umetnostne sloge ter izumljajo nova pravna načela, prav tako je dobiti domiselnih žensk, v katerih presvetli tvarini vzklije pod dihom tvoriteljske občutljivosti nov moški vzor. Po načinu najvišje zapovedi, ko zgled in pralik, učinkuje ta vznositi, veličastni profil na celokupno družbo, jo vzgaja, jo dviga z onim čarom, ki ga vrši žena na moža. Potemtakem je ženi kakor možu dana večja ali manjša količina veleumnosti. Čista ženskost je bistveni razmēr prosvete, dá, dobi se celo svojstveno ženska omika z lastnimi bistrici in veleumi, s posebnim smotrom, s posebnimi zmagami in porazi. Zaradi te izrazito ženske kulture pripada ženski njen rodovinski delež pri zgodovini.

Aforizmi o ženi.

Dr. B. Škerlj.

Vsaka žena je uganka zase, ki čaka rešitve, ki jo pa reši le oni, katerega ljubi.

Žena ne more biti nižja nego moški, zakaj ona rodi tudi moške!

Žena in mož sta šele celota — človek.

Žena bodi možu nujnost, brez katere bi bil nesrečen. Prav tako pa tudi mož ženi.

Obožičnih počitnicah so se zbrale v Ljubljani učiteljice iz Dravske banovine. Občni zbor. Pa ne suhoparen in dolgočasen, kakor so navadno take skupščine. Blagajniško poročilo je bilo kratko: par stavkov, par števil. — „Društvo učiteljic“ ni gospodarska in dobrodelna organizacija, je v prvi vrsti žarišče idej in načrtov za reformo in povzdigo moralnega položaja učiteljic v odnosu do poklica in do ženskega kulturnega poslanstva.

Naše učiteljice so skupno s tovariši včlanjene v Udruženju jugoslovanskega učiteljstva, imajo pa poleg tega še svoje banovinsko društvo, ker morejo le v okvirju svoje posebne organizacije uveljaviti svoje težnje kot žene. Mnogi primeri, izvirajoči iz duha sedanjega časa, pričajo, da je obstoj ženske organizacije še nujen in da kličejo ženo k posebnemu delu še mnoge potrebe celo v tem poklicu, kjer so si ženske in moški enaki po izobrazbi, delovni sposobnosti in pravnem stanovskem položaju. Nasveti, debate, predlogi so pokazali, kako široko je delovno področje tega ženskega društva in kako se v mnogih primerih njegovo delo loči od moškega poprišča.

O čem so zborovalke govorile? O marsičem, n. pr.:

Ni prav, da morajo na večrazrednicah učiteljice poučevati poleg ženskih ročnih del še moška ročna dela, če so na šoli učitelji.

Po učiteljskih je pouk v ženskih ročnih delih premalo smotren in praktičen. Mlade učiteljice često ne vedo, kaj in kako bi poučevale pri ročnem delu.

Društvo zagovarja zaščito ženske delovne sile, posebno kadar to zahtevajo družinske potrebe. Toda družine ne tvorita samo mož in žena, ampak tudi hči oz. sin in starši, včasih tudi samo sestre in bratje. Često je iz nujnih gmotnih razlogov bolj potrebno, da službuje hči, ki mora vzdrževati starše in nedorasle brate, v istem kraju, kjer živi njena družina, kot pa da službujeta skupaj mož in žena, posebno če nimata otrok in ima mož velike dohodke. Glede premeščenja smejo imeti poročene učiteljice prednost pred neporočenimi samo takrat, kadar so njih potrebe utemeljene, in to ne na škodo drugih — morda celo starejših — samskih učiteljic.

Društvo je načelno proti celibatu. Žalosni in nesocialni pa so primeri, da službujejo učiteljice, katerih možje imajo sijajne stalne dohodke, ne more pa dobiti mesta marsikatera potrebna kandidatka.

Krivično je, da imajo učenke nižje srednje šole pri sprejemu na učiteljske prednost pred meščanskošolskimi. Zanimiv je bil tudi razgovor o dejstvu, da je za sprejem na učiteljske odločilen red v petju. Koliko resničnih pedagoških talentov ne more priti do učiteljskega poklica le zato, ker niso glasbeno nadarjeni.

Predsednica Angela Vodetova hoče v svojem podrobnem načrtu poglobiti društveno delo zlasti v dveh smereh:

združile naj bi se vse učiteljice iz Dravske banovine, njih društvo pa naj bi tvorilo s hrvatskimi in srbskimi društvi skupno organizacijo jugoslovanskih učiteljic;

predavanja s sociološko in pedagoško vsebino naj bi učiteljice vzposobila za socialno delo v občini; po vzorcu Danske visoke šole bi tudi naše učiteljice lahko mnogo storile za izobrazbo kmečke žene po gospodinjskih šolah in dekliških krožkih.

„Društvo učiteljic“ ima tudi dve važni gospodarski postavki: vzdržuje v Ljubljani zavetišče za siromašne meščanskošolske učenke, ki stanujejo v oko-

Marija Mehletova

Avgusta Kolnikova

Angela Vodetova

lici in morajo biti čez poldne v mestu radi šole ali radi vlaka. V zavetišču dobe skromno kosilo za neznaten znesek ali pa si lahko tudi same skuhajo, kar si prineso s seboj. Zavetišče je ustanovila z lastnimi sredstvi meščansko-šolska učiteljica Marija Mehletova in ga podarila društvu.

Društvo ima v načrtu tudi gradbo doma za učiteljice, ki naj bi se osnoval na zadružni podlagi. V njem bi dobile udoben stalen dom upokojene učiteljice, začasno pa bi bivale v njem tudi članice, ki prihajajo v mesto po opravkih. Prvo pobudo za dom je dala pokojna Avgusta Kolnikova, ki je v oporoki zapustila vse imetje in prilhranke Društvu učiteljic za zgradbo doma. Zborovalke so povelečevale spomin plemenite pokojnice, ki je bila vedno prijetna družabnica, je mnogo potovala, se udeleževala društvenega življenja, na stara leta pa je bila vendar osamljena in je čutila bridko potrebo po lastnem stanovskem domu.

Pa še druge važne naloge bi vršilo Društvo učiteljic, če bi imelo v seznamu svojih članic vse učiteljice...

Sama.

Andreja Vera

Iz vsega početka je padla beseda, da človeku ni dobro samemu biti. In kako naj bi mu bilo samemu dobro, ko je bil pa ustvarjen za enega v dveh in za dva v enem? Še več — celokupno stvarstvo sloni na tem dvojem: živalstvo, rastlinstvo in celo skrivnostne naravne sile. Vsa gmola dosega svoj namen le, če se druží dvoje v enem. Kako naj bi potem človeku bilo dobro, če je sam?

Kako naj bi bilo sami dobro posebno tebi, žena, ki so ti prisodili vrednost le po tem, če si iz dvojega obrodila sad, in te drugače kamenjali, če ne v resnici, pa z zasmehom in prezirom; ki so te učili, da si bršljan, ki brez opore obstati ne more; ki te še danes cenijo po moževi suknji in blagajni, po tvoji polti in letih kakor junico, ki si, če v tem ne obstaneš, še otroku v zasmeh — stara baba; ki dejansko občutiš svojo osamljenost smrtno bridko in ti srce ne počiva, dokler ne ljubiš in ne služiš... Bolj nego kdo si ti, žena, navezana na enoto iz dvojnosti. In vendar ne brezpogojno.

Če je gmota dvoja, je duh enoten, eden ter isti za moža in ženo. V njem ni razlike: „ne Jud ne Grk, ne možki ne ženska“. Če živiš v duhu, osamljenost ni več nič usodnega, nenaravnega, marveč lahka in primerna. Odlika celo, ki ni pridržana samo možkemu.

Je pa to višina, ki ni vsakemu dano, da bi jo umel, in posebej ne, dokler je meso močno.

Vselej pa more v osamljenosti zaleči kot tolažba: Če sem sama, je tudi trpljenje enojno, naj bo to že bolezen, beda ali druge nadloge; nihče drugi ne trpi poleg mene in zaradi mene. Tudi skrb je edina: moja skrb je samo moja skrb, sama preskrbljena ali nepreskrbljena, vse preskrbljeno — nepreskrbljeno. Pa da ni moža, hčere, sina, ki bi ti stregel v boleznih, zate skrbel? Zato pa tudi ni moža, ki bi te varal in žalil, ti prizadejal tisoč bridkosti in neprijetnosti; tobak — pijača — igra in še kaj — komaj po imenu poznaš te šibe. Nimaš hčere — sina, ki bi hodila mimo tebe, svoja pota, mnogokrat napačna, ki bi te zanemarjala ali nevhvaležno izkoriščala.

Nikogar nimaš, komur bi darovala svojo ljubezen in nežnost? Zato pa tudi nikogar, ki bi ga razočarala in slednjič trapila s svojimi slabostmi in napakami, ki so tebi sami križ, drugim pa bi bile šiba.

Za vse pa, kar je res dobrega in lepega v tebi, kar imaš res dobrega in lepega oddali, najdeš vedno in povsod obilo takih, ki so potrebni in bodo radi sprejeli. Le tega nikar, da bi hotela nalagati varno in obrestonosno — proti hvaležnosti, kakor nalaga skopuh svoj denar. Potem bo razočaranje tvoj nežni delež in blagoslova ne bo ne tebi ne drugim. Dajaj marveč brez pridržka in računa, kakor daje solnce toploto in luč, drevo sad in senco, cvetlica vonj in lepoto, ne da bi vprašala, komu in zakaj: enostavno zato, ker si prejela, ker imaš, tudi daj.

Tako utegne priti ura, ko boš svojo osamljenost čutila kakor blagoslov.

O, koliko noči . . .

Miran Jarc.

O, koliko noči sem čakal te noči
tišine bele.

Nocoj si prv'č šla z menoj
kot sanjski dih,
tak iznenada stih
zadiha v mesečini.

In nič se ne prikrivava
drug drugemu. Igravo,
zvedavo se odzivava
po sveži tej snežini.

Se skrivam Tvoje si ime,
ne čakam, kdaj se razživi
ta rahel slaj v obojnem „Ti“.

O, morda je to najina poslednja skupna pot! — —

In vendar bo ta tih utrip
neskončnosti z menoj povsod,
ko bo že vsa pozabljena
premnoga izgorela noč,
ker vsa si v pesem mi prišla,
neznana, bela deklica.

Na jesenskem kongresu Nar. žen. saveza v Zagrebu je govorila o izseljeniškem vprašanju prof. dr. Jelka Peričeva. Poudarila je, kako veliko zlo je ne samo izseljevanje v inozemstvo, nego tudi naval sveta z dežele v mesta. Da ne bodo ljudje zapuščali rodne zemlje z dosedanjo lahkoto, je treba narodu vcepiti večjo ljubezen do domače grude, do rojstne vasi, da ne bo iskal varljive sreče po mestih. So tudi primeri, ko koga res ne more preživljati domači kraj. Ali država bi morala usmeriti pot za kruhom drugam: kolonizacija južne Srbije bi bilo primerno nadomestilo za izseljevanje preko morja. Pri tem bi ostale doma ogromne vsote denarja, saj izdajo naši ljudje, ki se izseljujejo, samo za vozne listke 55 milijonov dinarjev na leto! Potrebno bi bilo še več pouka o dobrem gospodarstvu in štedenju. Dr. Gosar je ugotovil, da je v l. 1927. naša država izvozila v inozemstvo precej pšenice, a je ta izvoz komaj kril stroške za uvoz svile, pudra in drugih kozmetičnih reči! Pri tej stvari smo najbolj prizadete me ženske in se moramo res zgroziti, če pomislimo, koliko denarja je izgubljenega za te „potrebščine“. Prodali smo tudi mnogo konj in ovsa, ali ta izvoz ni kril uvoza luksuznih avtomobilov brez bencina. Kar smo izvozili goveje živine, je bilo komaj za stroške s kolonijalnim blagom in južnim sadjem. Za bombaž in volno ter za blago iz tega materiala smo plačali več, kot smo izkupili za les in koruzo. Za klobuke, rokavice, nogavice in čevlje smo pa dali inozemcem toliko, kolikor smo dobili od njih za našo drobnico.

Zato bi si morali prizadevati, da bi surovine ostale doma in bi iz njih sami izdelovali blago, katerega moramo sedaj uvažati. Kmetijstvo in domača obrt bi se morala postaviti na moderne temelje, ki omogočajo večji proizvod in večji dohodek. Tujih delavcev bi ne smeli sprejemati, gledati moramo, da si vzgojimo domače delavce za vse stroke. Konečno je velike narodno-gospodarske važnosti tudi vprašanje letovišč; naše morje in planine nam nudijo vsaj toliko kakor inozemska letovišča.

V II. delu predavanja je govorila dr. Peričeva o zaščiti žene in družine izseljencev. Država mora prepovedati izseljevanje ženam, ki ne poznajo jezika dežele, kamor potujejo; predvsem pa se mora zabraniti potovanje analfaberkam, izvzemši če potujejo z možem ali rodbino. Koliko naših deklet se je pogubilo v tujini baš zato, ker niso razumele govorice novega kraja!

Trgovina z dekleti se mora popolnoma onemogočiti. Pod okriljem policije naj se osnuje urad za pobijanje tega zla; pri tem naj državna oblast deluje skupno s pomočjo ženskih društev.

Ni prav, da živi oče ločeno od družine. Ločitev ima za šibke značaje usodne moralne posledice, pa tudi gospodarski položaj družine je s tem otežkočen.

Države bi morale imeti poseben dogovor za pobijanje dvoženstva. Dežela, kamor se kdo priseli, bi morala zanj zahevati samski list od oblasti iz izseljenčeve domovine; dosedanja zaprisega izseljenčeve priče ni zadostna.

Po nekaterih državah ni cerkvena poroka obvezna, zato je ločitev braka lažja in marsikdo zlorablja to olajšavo. Radi tega bi moral biti med državami tudi dogovor, po katerem bi bil v katerikoli državi veljaven tudi cerkveni zakon, če je bil sklenjen kot obvezen v domovini izseljenca.

Pri razporokah je treba podaljšati rok, da se radi nepremostljivih zamud ne izreče kontumačna sodba. Pri razporoki se je treba ozirati na otroke ter jih zaščititi. Treba je ustvariti možnost, da se rabsodba domačega sodišča, tičoča se nezaščitenih družin, uvažuje tudi v novi državi priseljenca. Zato so tudi v tem pogledu potrebni mednarodni dogovori. Z drugim sličnim dogovorom se mora tudi zagotoviti izplačevanje rent družinam ponesrečencev, čeprav ne žive v državi, kjer se je bil oče ponesrečil.

Pri izseljevanju služkinj je treba iskati zvezo z borzami dela v državah, kamor se dekle seli.

Vse delo za katerokoli zaščito izseljenišтва bo imelo izdaten uspeh le, če bodo državne oblasti delovale skupno z ženskimi društvi. Ako je v potujoči skupini zadostno število izseljenk, se jim mora dodeliti tudi ženska spremljevalka, ki jih štiti na potovanju. Po konzulatih in posla-ništvih so ženske nastavljenke neobhodno potrebne.

Predno izseljenci, zlasti žene, odpotujejo v novi kraj, bi morali biti poučeni o državljskih, socialnih in moralnih dolžnostih, katere jih čakajo v novem življenju. V tem pogledu bi bila potrebna predavanja, ki bi jim poleg tega pojasnila tudi potrebo in važnost poznejšega stalnega stika z domovino.

Naša dobrodelna društva morajo biti v trajni zvezi z izseljenškimi društvi v inozemstvu, da se s tem goji skupna narodna zavest in vzpodbuda za delo v socialni smeri. Mnogo je sredstev, ki vodijo k uspehu: stalno dopisovanje; pisma vplivnih oseb, s katerimi se vzpodbujajo naseljenki k snovanju društev; delo za vzdrževanje zavetišč, dečjih domov in sl. po kolonijah; pospeševanje izletov v staro domovino, posebno dece, ki ne pozna rodne zemlje svojih roditeljev; nastavljanje strokovno izobraženih žen v ustanovah po naselbinah; organiziranje tečajev za izseljenke, ki bi se rade poučile v tehniki narodnih vezen in v stari domovini, ter prirejanje razstav z domačimi vezeninami med rojaki v inozemstvu.

Nasveti in predlogi dr. Peričeve vsebujejo mnogo dobrega in naše ženstvo upravičeno pričakuje, da bodo državne oblasti uvaževale predloge, sprejete na zagrebški skupščini. Me pa še posebej pozivamo sestre izseljenke, naj tudi one mislijo na nas z isto ljubeznijo kakor me nanje ter naj po svojih listih in društvih iščejo duhovnega stika z nami.

Organizacija gospodinjskih pomočnic.*)

Franja Petričeva.

Tudi služkinja je žena, ki ima ravno tako čuteče srce in enake potrebe, četudi v veliko skromnejši meri kakor njena gospodinja, ki bi že po svoji ženski, materinski naravi ne mogla in ne smela tako mnogostransko in prekomerno izkoriščati svoje pomočnice in ji ovirati poti do nadaljne izobrazbe. Prehodna doba, ki bi vodila do zboljšanja in sporazuma, do primerne izobrazbe, se je obojestransko prezrla. Stojimo pred dejstvom, da se je zakonodajni zbor sam začel zanimati in hoče to zadevo urediti. Že to je dokaz, da je stvar potrebna in dozorela, četudi me nisimo pripravljene. Predvsem je treba priznati, da gospodinjsko delo ni prav nič manj vredno kot katerokoli drugo tovarniško ali industrijsko delo. Koliko deklet je, ki morajo delati po 16 in več ur dnevno le za 250 Din, ali celo za 200 Din mesečno tako, da nekatere komaj zaslužijo po 50 par na uro. Res, da dobiva poleg plače tudi hrano in posteljo, kar ima svojo vrednost. Vendar je delo služkinje vredno veliko več. Zelo nesocijalna je tudi opomba nekaterih gospodinj, ki se izražajo: „Saj ima vse prosto, hrano in stanovanje, denarja za obleko pa tudi ne porabi toliko, saj marsikateri gospodinjki koncem meseca še toliko ne ostane, kolikor dobi ona plače.“

Končno dobi tudi tovarna živina hrano in stan, odmor med delom in dovolj nočnega počitka in ne potrebuje ničesar drugega. Pomočnica pa je družabno bitje in ima iste potrebe kakor vsak drug človek, da more živeti človeka dostojno življenje. Poleg obleke in obuvala mora gledati, da si prištedi nekaj denarja za dobo brezposelnosti, bolezni in okrevanja. Potrebne so ji kulturne dobrine, čtivo, razvedrilo ter strok. in umska izobrazba. Če se ne poroči, mora skrbeti, da si nekaj prihrani za onemoglost in starost, za to zadnje pa ni kmalu dovolj. S 50 leti že težko dobi službo in vendar vidimo, koliko je 70- ali 80-letnih stark. Zato bi si morala prištediti precejšnje premoženje, kar pa v danih razmerah pri največji skromnosti ni mogoče. Tudi v primeru, da bi bilo starostno zavarovanje že izvedeno, bi morala štediti. Saj ni mogoče verjeti in zahtevati, da bi država za vsako posamezno bolj skrbela, nego more vsaka zase. Zato je tudi, ko pride starostno zavarovanje, gotovo, da ne bo zadostovalo za človeku primerno življenje. Saj imamo primerov dovolj, da se ravno najubožnejšim plačujejo zelo nizke rente in pokojnine. Zato je med beračicami in onimi, ki so v ubožnici, najvišji odstotek bivših služkinj.

Še boljši je dokaz, kako slabo je plačano delo v gospodinjstvu, ako primerjamo služkinjo s tovarniško delavko, ki si z osemurnim delom na dan brez nedelj in praznikov zasluži dovolj za hrano, stanovanje, obleko in vse druge življenske potrebščine, dasi je dve tretjini dneva neodvisna od svojega delodajalca. In kdo more reči, da kapitalistični tovarnar delo predrago plačuje? Iz zdravstvenih ozirov in v korist brezposelnih je nujno potrebno skrajšanje delovnega časa. V nekaterih državah Evrope so takoj po vojni začeli urejevati delovne razmere pomožnega osebja v gospodinjstvu. Odmor med delom so uvedli v Angliji, Avstriji, na Madžarskem in Češkoslovaškem. V Ameriki je splošno v veljavi deveturno delo, ki ga hočejo še za eno uro skrajšati. Za naše razmere bi bilo priporočljivo 12 urno delo. Drugih 12 ur bi porabila za odmor, nočni počitek, da sama sebi šiva, se izobrazuje in za razvedrilo. Odmor med delom je nujno potreben, ker se s tem več pridobi kot z neprestanim delom.

* Referat na lanski skupščini Jugoslovenskega ženskega saveza v Zagrebu.

Po zdravniških izjavah ima pri tuberkulozi najvišji odstotek oblačilno delavstvo (krojači, šivilje). Na drugem mestu so služkinje. Zakaj? Ne radi pomanjkanja hrane, temveč radi predolgotrajnega dela, ki je največ med zidovjem in v zabohlih ali premalo zračnih spalnicah. Le manj dela, več počitka in svežega zraka, da ne bo preveč nepotrebnih izdatkov za tuberkulozno ligo in dispanzerje. Gotovo mnogim ne bo vseh skrajšanje delovnega časa, vendar je treba delo in delovni čas tako urediti. Če je v Ameriki mogoče v devetih urah vse delo opraviti, se bo tudi pri nas v 12. urah moglo doseči isto. Kako je v nekaterih hišah, ko je za vsakdanje delo polno nepotrebnih ukazov in tekanja sem in tja, kar je vse izguba časa, ki bolj utruja živce nego delo samo. Pravi vzrok nizkih plač je predvsem v preveliki brezposelnosti, posebno še med hišnimi pomočnicami; zakaj ravno služkinjski stan je nekaj refugium pecatorum. Vsaka ženska, ki v tovarni ali kje drugje ne dobi dela ali je odslavljen, si išče službe v gospodinjstvu.

Koliko deklet je, ki se zato vdajo brezdelju in prostituciji! Med substitutkami je nad 40% služkinj. Prostitucija se ne bo dala odpraviti z državnimi zakoni, s policijo, sodnijo in kaznimi, pač pa z vzgojo k samozavesti, strokovno izobrazbo in primernim zaslužkom. Mladega dekleta, ki jo prvič ali drugič zalote na sramotni poti, bi ne smeli vtakniti v zapor med prostitutke, kjer izgubi čut sramežljivosti. Njena glavna gonilna sila je, preživeti se kakorkoli, le s poštenim, slabo plačanim delom ne. Saj v zaporu dobi vse, kar potrebuje. Streho, hrano, posteljo, vse, za kar se drugi neprestano trudijo.

V naših razmerah je, kot sem že omenila, nujno potrebno skrajšanje delovnega časa na 12 ur. Zelo krivično in usodno je, da delajo tisoči deklet po 16 in več ur na dan, dočim drugi tisoči sploh dela in zaslužka ne dobe. In dočim podlegajo prvi radi predolgotrajnega dela in slabega zraka tuberkulozi in prezgodnji onemoglosti, polnijo bolnišnice, hiralnice in ubožnice, zapadejo drugi radi pomanjkanja dela bedi in siromaštvu, propadajo moralno in polnijo jetišnice.

Dalje bi izobraževalna šola, ki bi morala biti obvezna za vse mladoletne začetnice, veliko pripomogla k spretnosti deklet, ki bi imele ved veselja do dela, bi se bolj zavedale svojih dolžnosti in bi lažje dobile službo v tujini. V tej šoli ali pa še prej v posvetovalnici bi morala dekleta dobiti vsaj najpotrebnejši pouk in pojasnilo za potovanje v tujino, da bi jih opozorili na različne možnosti in nepravilike, ki se nanašajo na nemravnost.

Zelo potrebne bi bile nadalje izobraževalne šole, kjer bi se dekleta izpopolnjevala v posameznih poklicih. Kljub veliki brezposelnosti primanjkuje izurjenih sobaric, izvrstnih kuharic, dobro izvežbanih gospodinj in voditeljic za večja gospodinjstva. Ker je pri nas nadprodukcija delovne sile in ji moramo iskati v tujini delovnega trga, je potrebno, da jo dobro izvežbamo.

To ni zadeva, ki bi jo mogla rešiti „Poselska zveza“ sama s pomočjo Delavske zbornice. To je strogo ženska zadeva, ki jo more rešiti le dobro organizirano žensstvo, bodisi Narodni ženski savez ali v okviru Jugoslovanske strokovne zveze kot vodilni organ, potem organizacija pomočnic, ki bi morala biti po celi državi v vsakem mestu. Zdaj organizirane pomočnice bodo poleg dela za lastne interese vedno bolj zmogne več doprinesiti k skupnemu blagru nego neorganizirane, ki nimajo nikakega zmisla, zanimanja in čuvstvovanja za skupne socialne dobrine.

Seveda bo potrebna tudi pomoč Delavske zbornice, pa ne razredni boj, temveč iz finančnih razlogov. Samo pri ljubljanski bolniški blagajni je zavarovanih nad 6300 gospodinjstvih pomočnic. Od te zavarovalnine prejema za 510 služkinj prispevke Državna borza dela, enako tudi Delavska zbornica. Ti prispevki znašajo približno 60.000 Din. Lepa vsota, ki jo gospodinjje plačajo v

korist pomočnicam, le žal, da doslej še nič nimamo od tega. Zato bi smele upati in tudi zahtevati izdatno pomoč od strani Delavske zbornice za ustanavljanje in vzdrževanje vajeniških šol in zavetišč za brezposelne pomočnice.

Da bi pa bilo mogoče ustanoviti organizacije za pomočnice, ki bi bile sposobne delovati v tem zmislu, je predvsem potrebno izvežbati nekaj deklet ter jih vzposobiti za socialno delo in za vodstvo organizacije. Seveda mora biti tudi voditeljica iz vrst pomočnic. Centrala bi bila prav lahko J. S. Z.

V okviru organizacije bi morala biti tudi posredovalnica za službe, združena s posvetovalnico za dekleta.

Nad vse potrebno še bolj kot organizacija in vajeniška šola je pa lastno stanovsko glasilo. Brez časopisa je vsaka agitacija nemogoča. Vsa dekleta nikdar ne bodo mogla v šolo. S shodi in predavanji se da malo doseči, so predvsem za one, ki so v sredini mesta; one, ki so bolj na periferiji ali na deželi, bi nikdar ne mogle posečati sestankov. Zato je neobhodno potrebno lastno stanovsko glasilo, v katerem bi dekleta dobivala potreben pouk v vseh panogah gospodinjstva, kakor tudi vsa navodila in nasvete, potrebne onim, ki gredo v tujino. List naj bi služil tudi kot posredovalni organ med gospodinjo in služkinjo, da se na način da beseda dekletom, ki so doslej k vsem krivicam molčala; zakaj bolečine in rane je treba odkriti in povedati, da jih bo mogoče zdraviti. Potom lista bi bilo treba klicati na pomoč in nevedne učiti. Nevednost je baš najdražja stvar na svetu.

V vsakem mestu je dalje nujno potrebno zavetišče za brezposelne in prostor za nedeljske sestanke. Posebno v zimskem času. Ko dekle izgubi službo, izgubi tudi streho in posteljo, zato je tudi največkrat predmet izkoriščanja. Pri nas je ravno obratno. Jugoslovanska mesta se širijo vedno bolj; rabilo se bo vedno več pomožnega osebja, zato ga je treba izobraziti in ne pozabiti, da mora med gospodinjo in nje pomočnico vladati neko zaupno razmerje. Zakaj gospodinja ne zaupa svoji pomočnici le svoje lastnine in premoženja, temveč tudi najdražje, kar ima, svoje otroke, bolne starše itd.

V Beogradu je nujno potrebno zavetišče za brezposelne, ker zdaj dekleta brez odpovedi in brez odškodnine lahko postavljajo na cesto.

Upam, da se bo med našim inteligentnim ženstvom našlo vsaj nekaj socialno čutečih src, ki bi se žrtvovala in nudila svojo pomoč v obrambo najbolj izrabljenih in zaničevanih služkinj.

Po referatu je bila sprejeta *resolucija*:

1. V vseh večjih mestih naj se ustanove zavetišča za brezposelne služkinje.
2. Uvedejo naj se poselske šole, ki naj bodo obvezne za vse začetnice, kar bi stan socialno in moralno dvignilo.
3. Deluje naj se na to, da se ustanovi enotna poselska organizacija — Zveza gospodinskih pomočnic — kjer naj bi našle služkinje resnično, pravno, moralno in materialno zaščito.
4. Uvede naj se zakonito 12 urno delo s potrebnim odmorom.
5. Zdravniški pregled naj vršijo zdravnice.

Mladinski počitniški dom kraljice Marije na Pohorju.

Ivanka Lipoldova:

Ksem si ogledala o veliki noči 1929. krasno dečje okrevališče Božene Némceve v Crikvenici, so mi misli uhajale proti Mariboru. Zasedovalo me je vprašanje: Kdaj se bo nam posrečilo ustvariti nekaj sličnega? Nisem slutila, da bo to tako kmalu.

Od leta 1924. naprej smo pošiljali slabotno deco na morje. Kolonije sta vzdrževali dve društvi: Mariborsko žensko društvo in Podmladek rdečega križa. — Vodstva kolonij so se morala boriti z različnimi tehničnimi težkočami. Zato je v ženskem društvu vedno bolj prodirala misel, da bi se denar, ki ga je društvo zbralo za otroško bolnico v Mariboru, uporabil za ustanovitev stalne počitniške kolonije. Zbirka, s katero smo pričeli ob poroki Njiju Veličansteve kralja in kraljice, je med tem narastla skoro na 300.000 Din. Temu predlogu se je sčasoma pridružilo tudi „Društvo za ustanovitev otroške bolnice“. Zato je bilo treba spremeniti pravila tako, da so mu omogočala širši program. Izpremenilo si je pa tudi ime in se nazvalo „Društvo za zdravstveno zaščito otrok in mladine“.

Domači zdravniki in socijalni delavci so svetovali, naj bi se kolonija ustanovila na Pohorju. Kmalu nato se je tudi že novemu odboru nudila prilika, da kupi pod ugodnimi pogoji od mariborske Posojilnice večje posestvo v bližini vasi Sv. Martin na Pohorju. Posestvo je bilo sicer skrajno zanemarjeno, hiša v razpadu, hlevi pogorišče — a lega je bila krasna, razgled lep in dani pogoji, da se ustvari s pridnim delom iz zemlje nekaj lepega. Ko je bila konec maja 1929. kupčija sklenjena, se je pričelo z delom. S polno paro, kajti manjkalo je le mesec dni do počitnic. Kdo presteje vozove, ki so pripeljali iz Maribora in Slov. Bistrice v višino 800 m ves stavbeni material, inventar in živila. Prvo leto je društvo prezidalo hišo, ki služi v prtiličju kot upravno poslopje, v podstrešju pa je velika spalnica za deklice. Razen tega je postavilo jedilno lopo za deco in barake za dečke. Jeseni 1929. je še sezidalo moderno urejeno gospodarsko poslopje z ledenico, pralnico itd. ter ga končalo leta 1930. Začetkom avgusta l. l. je bila slavnostna otvoritev in blagoslovitev „Počitniškega doma kraljice Marije“. V tem letu je postavilo društvo dve nadaljni baraki, uredilo igrišča, planiralo teren, zidalo škarpe in vodne naprave. A tudi v gospodarskem oziru so se vršile velike izpremembe — predelana polja in travniki, očiščeni pašniki, nov velik vrt za sočivje, ki je že v prvem letu krnil skoraj vso potrebo, cvetlični nasadi in vrtniček pred hišo, preko 100 mladih sadnih drevesc priča, kaj ustvari v kratkem času ljubezen do mladine in dela.

Kaj pa deca? Dasiravno je društvo z otvoritvijo čakalo, da so bila omenjena dela končana, je sprejelo prvo partijo dece že julija 1929., t. j. že dober mesec po nakupu posestva. A ker se jih vedno več priglasilo, kakor je na koloniji prostora, nastani društvo deco tudi v šoli pni Sv. Martinu. Kolonija sama pa lahko sprejme naenkrat 100 otrok. Skupno pa jih je društvo preskrbelo v obeh letih preko 600 iz Dravske banovine in drugih krajev.

Zdravstveni uspehi so zelo lepi. Otroci pridobivajo na teži, v posameznih primerih je rezultat presenetljiv. Ugodne posledice se pa zlasti opažajo v prihodnjem šolskem letu. Ponovno nam je lani izjavilo učiteljstvo, da se je prej slabotna deca pričela po bivanju na koloniji vidno krepčati in razvijati.

Vodstvo kolonije je vedno poverjeno strokovnjakom pedagogom, ki jim pri nadzorstvu pomaga mlajše osebje in od drž. zdravstvenega doma dodeljena

zaščitna sestra. Mladina je tudi pod stalnim zdravniškim nadzorstvom. — Dnevni red je sledeči: Jutranja telovadba, zajutrek, sprehodi in igre, vmes malica, potem kosilo; po kosilu počitek, po počitku zopet sprehod, kopanje v potoku in pod prhami, ali kroket in wollebal. Včasih zvečer radio ali pa animirana zabava ob veselem prasketanju plamtečega kresa. Pa petje — najbolj vesele so okrogle, ki so jih otroci sami spesnili — kitice brez konca in kraja na vsakega člana kolonije po ena. Prekrasni so sprehodi po Pohorju, neizčrpna pa je rodovitnost gozdov; jagode, črnice, maline, vedno jih je dovolj, in naj jih sladkosnedeži še tako marljivo nabirajo.

Kdor poseti kolonijo, mu ugaja, odbornike pa vsakokratni poset počitniškega doma na novo vzpodbudi k veselju do dela. A skrbi je mnogo in najboljše so denarne — če je treba poravnati račune, pa je blagajna prazna. Marljivi in agilni odbor podpira v delu še tudi nadalje Mariborsko žensko društvo in sicer s tem, da vodi nabiralne akcije in prireditve v Mariboru. Lepe, izdatne podpore so naklonili „Društvu za zdravstveno zaščito otrok in mladine“ mestna občina v Mariboru, prejšnja Oblastna samouprava, Banska oblast in mnogi dobrotniki. K temeljni nakupni svoti, ki jo je zbralo žensko društvo, so pa mnogo doprinesla vodstva šol bivših štajerskih srezov, kar pričajo nabiralne pole, shranjene v društvenem arhivu. Tudi mladinske prireditve v Mariboru so se mogle vršiti le s požrtvovalnim delom našega učiteljstva.

Ustvarilo se je že mnogo, vendar se odbor zaveda, da je treba na temelju dosedanjih izkušenj še marsikateri nedostatek odpraviti. Tudi si bo društvo prizadevalo, da sčasona postavi mesto barak, ki so prehodnega pomena, veliko, vsem zahtevam odgovarjajoče poslopje. Začrtalo si je pa še dalekosežnejši program, ki bo terjal še mnogo dela in vztrajnosti.

Kolonija naj bo korist in ponos naših krajev, zlasti pa še tudi našega Pohorja. Pospševala bo tujski promet, bo kmetu novi vir zaslužka ter ga bo vezala z ostalim svetom in mu bo šola naprednega razumnega gospodarstva. Besede, ki jih je naslovil pri slovesni maši na prostem pred blagoslovitvijo ustanove domači župnik g. Sinko na svoje župljane, so dale priznanje delu, ki ustvarja trdno vez med kmečkim ljudstvom in meščanstvom.

Pohorje: dečki pri jutranji telovadbi.

Izvestja

Po ženskem svetu.

Glas organiziranih ukrajinskih žen na Poljskem. Ukrajinsko žensko društvo na Poljskem je poslalo „Ligi za mir in svobodo“ ter ženam vsega sveta spomenico, naj bi v imenu človečnosti posredovale pri Društvu Narodov in pri humanitarnih evropskih organizacijah, da bi dosegle pri poljski vladi ustavitve sedanjega nečloveškega nasilja nad ukrajinskim narodom. Spomenica govori o zapiranju ukrajinskih šol, o ukinjanju društev, zapiranju trgovin in obratov, ki so last Ukrajincev na Poljskem. Poleg teh političnih činov dolže Ukrajinke poljsko oblast tudi nešteti osebni zločini, katere vrše poljski miličniki in celo vojniki nad ukrajinskimi ljudmi, zlasti nad ženami. Ponekod so opustošene cele ukrajinske vasi, ljudje beže v gozdove, četniki polivajo prebivalstvu zalogo živil s petrolejem, skratka, gode se stvari, ki se zde nemogoče v današnji dobi. Zločinci zavezuje svojim žrtvam oči, da bi jih ne spoznale in ne ovadile oblastem. Ko čita človek o teh in slinih izrodkih politične in nacionalne strasti in prenapetosti, mora res dvomiti, ali ima kultura uma kaj vpliva na človeško dušo ali ne. Kako je z izpolnjevanjem temeljnega krščanskega načela: Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe, če kristjan kristjanu ne pusti, da bi pri svojem ognjišču z lastnim otrokom govoril svoj materinski jezik!

Volitve v Galiciji na Poljskem so se vršile v znamenju strahovitega terorja. Kljub temu je izkazalo ukrajinsko ljudstvo veliko poguma in zavednosti, čeprav ni doživelo slinih težav nikoli poprej tekom vse svoje zgodovine pod poljsko nadvlado. Posebno požrtvovalnost so razvile ukrajinske žene, ki se niso zmenile za vse pretnje in so naravnost poplavile volišča. Vsled tega je bila tudi izvoljena med 21 ukrajinskimi poslanci v novi državni sejem (parlament) ena žena — gospa Milena Rudnicka, predsednica Sojuzu Ukrajink v Ljovvu. Mlada in energična gospa, poprej učiteljica, dobro obvlada tuj jezik in je kot nadarjena govornica pogumno branila nacionalne pravice svojega naroda v dosedanjem sejmju. Poznana je tudi na mednarodnih ženskih kongresih, kjer je vselej dobro zastopala ukrajinsko ženstvo. Tudi v poljski senat (gosposko zbornico) so zopet izvolili gališki Ukrajinci gospo se-

natorico Oleno Kisilevsko, urednico lepega časopisa „Zinoča dolja“ (Žensko življenje) v Kolomiji v Galiciji. Gospa Olena Kisilevska, ki se v svoji vroči rodoljubnosti ne straši osebnih ali gmotnih žrtev za povzdig kulturnosti ukrajinskega ženstva, je obenem navdušena Slovanka; živahno zasleduje žensko gibanje pri slovanskih narodih in o njem poroča v svojem časopisu. Posebno visoko ceni delo slovenskih žen, ki jih je v „Zinoči dolji“ ponovno stavila za vzgled Ukrajinkam. V 60. letu starosti (leta 1929.) je obiskala Kisilevska vse ukrajinske kolonije na tujem, da bi določila enotne smernice za njih delovanje. Prepotovala je v to svrhu Žedinjene države in Kanado, kjer je največ ukrajinskih naselbin, in so jo povsod prisrčno sprejeli. Razen rojakov so jo pozdravile tudi vodilne zastopnice ameriškega ženstva z Jane Adamsovo na čelu. V varšavskem senatu neustrašeno brani Kisilevska ukrajinsko solstvo.

Ukrajinsko ženstvo je zadela v minulem letu velika izguba: v Kijevu je oktobra meseca umrla odlična ukrajinska književnica

Olena Pčilka (Olga Kosačeva), članica etnografskega odseka v ukrajinski naučni Akademiji v Kijevu. Pisala je pesmi, novele

z realistično smerjo, najvažnejše pa je njeno delo pri zbiranju narodnih vezenin. Izdala je Album narodnih vzorcev in sodelovala v etnografskem oddelku Akademije. Olga Kosačeva je bila znana pod psevdonimom Olena Pčilka; bila je mati znamenite ukrajinske pesilice Lese Ukrajinke. Umrla je kot 80 letna starica.

V oktobru lanskega leta je umrla tudi druga ukraj. književnica, O. Konnor-Vilina v. ka. Živela je na Čehoslovaškem kot emigrantka. Malo prej ji je umrl mož, in od tistega časa je bila živčno bolna. Mnogo je prispevala k mladinski literaturi. Ljubila je deco in se je v Poděbradach udeleževala socialnega dela, zlasti si je prizadevala za zaščito ukrajinske mladosti v emigraciji. V gmotnem pogledu ji ni bilo sile, ker je dobivala od češke vlade pokojnino, ali žalost za možem in rodni krajem, za Veliko Ukrajino — kamor se kot izseljenka ni mogla vrniti — ji je tragično uničila življenje. 56 let stara je umrla v toplicah Poděbrady.

Ženska organizacija proti zaščiti delovne žene. O tej organizaciji, ki se je začela na Anglškem, a ima sedaj svoje zastopnice že skoro po vsem svetu, je prinesel lanski „Ženski Svet“ kratko poročilo. Organizacija se imenuje „Zveza za prosto pot“ (Open Door Council = odprta vrata) ter dela tako močno propagando za svoje ideje, da je nujno potrebno, da se feministična društva, zlasti pa ženske strokovne organizacije zanimajo za te ideje in da zavzamejo svoje stališče, kajti organizacija ima letos poleti svoj kongres v Stokholmu, kjer bo izdelala načrt konvencije v smislu svojih idej, ki ga bo predložila Mednarodnemu uradu dela in ki utegne škodovati stališču, ki ga ima danes žensko delo v zaščitni zakonodaji. Pri nas bosta razpravljala o smotru te organizacije Ženski pokret in Društvo učiteljic kot ženska strokovna organizacija.

Žena v političnem življenju. Volitve v Nemčiji so se vršile v znamenju socialne in gospodarske krize, ki ima za posledico brezposelnost in proletariziranje tako zvanega srednjega stanu, ki tvori malomeščanstvo. Vsled tega je povsem logičen pojav, da sta nesorazmerno z drugimi strankami pridobili obe najekstremnejši stranki, in sicer komunistična, ki predstavlja skrajno levoico, in narodni socialisti s fašistom Hitlerjem na čelu, ki tvorijo skrajno desnico. Prva je dobila 72 mandatov, druga pa 107. Meščanske stranke so znatno oslabilne, razen katoliškega Centruma. Za nas utegne biti predvsem zanimiva udeležba in zadržanje žen pri nemških volitvah. Največ mest na kandidatih listah je nudila ženam komunistična stranka, kar je nedvomno tudi nekoliko vplivalo, da so ženski glasovi za to stranko od zadnjih volitev znatno narasli. Seveda je poglaviten vzrok v splošni bedi, ki jo žena čisto še huje občuti kot mož, ter v delstvu, da komunisti načelno priznavajo žensko enakopravnost. Od vseh

mandatov so jih odstopili ženam 13. — Bolj čudno pa je dejstvo, da so se žene, zlasti mlajše, v velikem številu pridružile narodno soc. stranki. Res, da je stranka vzela v svoj program vsa bojna gesla (na pr. proti Youngovem načrtu), ki morejo danes vzpodbuditi nemškega državljana, vsled česar se ji je tudi posrečilo vzdriniti nemškega malomeščana iz njegovega okostenelega samozadovoljstva ter mu pokazati nevzdržnost razmer in ga potegniti za seboj. Toda to ni moglo biti odločilno za žene, kajti povprečna žena je v svojem bistvu vse prej kot revolucionarna. Se bolj nerazumljivo je pa ogrevanje žen za nar. soc. stranko vsled tega, ker ta stranka ni kandidirala niti ene žene na svoji listi, kajti odreka ji vsako pravico do aktivnega sodelovanja v političnem življenju z motivacijo, da nar. soc. stranka ni debatni klub za sufražetke, temveč revolucionarno gibanje, vsled česar žen ne more uporabiti za sodelovanje. Najbolj značilno je, da take izjave žen niso odbile, temveč nekatere, zlasti mlajše same suvereno odklanjajo ženski parlamentarizem radi „ljudskega ideala“, po katerem bo žena predvsem mati in čuvarica domačega ognjišča. Gertruda Bäumer, voditeljica nemških feministk, po pravici sklepa iz stališča teh mladih deklet, da je „z ljudskim razvojem germanske rase pri kraju, če se bo žena v tem smislu ‚vdala‘ in postala samo samica.“ — Karakteristično za ženo, ko je bistvenost je čustvenost, je dejstvo, da so stranke z verskimi programi uspele s pomočjo ženskih glasov in Centrum je volilo celo 75 odstotkov žen, dasi se tudi v tej stranki žene zelo aktivno udeležujejo v političnem življenju.

Tudi volitve v avstrijski parlament so pokazale majhno politično aktivnost, zlasti meščanskih žen. Največ je izvoljenih na listi soc. demokratične stranke, in sicer 9 (vseh mandatov je dobila stranka 72). Krščanska socialna stranka, ki ima skupaj 66 mandatov, je odstopila ženam 1 mandat, isto toliko „Gospodarska Zveza“, ki je dobila 19 mandatov.

Vzrok, da se žene tako malo udeležujejo v politiki, je med drugim iskati tudi v tem, ker jim manjka vzgoje in vsled tega smisla za politično in javno življenje vobče.

Ženska policija. Večkrat čitamo o ukrepih, ki jih podvzame ženska policija v drugih državah, posebno v vele mestih na zapadu. Kaj je in kaj hoče ta policija? Njena naloga je, da bi pomagala pri reševanju problemov, ki jim moški niso kos. To je predvsem čuvanje žensk pred moralnim propadom, predvsem mladih podeželank, ki ne padejo vsled razuzdanosti, temveč radi bede in brezposelnosti, pa tudi radi svoje naivnosti. Poleg tega pazi ženska policija na to, da zabrani zlorabljanje mladoletnih v trgovinah in tloročah, da prepreči beračenje otrok in skuša posredovati v družinah, kjer moč pijanec in surovež tirarizira ženo in otroke. Dalje nadzira ženska policija pred-

stave v kinoglediščih, na veselicalih in sploh povsod, kjer je dana prilika, da bi se mladež zavajala na stranpoti. To bi bila nekako zunanja služba žen-policiست. V uradu pa se bavijo predvsem z zasliševanjem žensk in otrok, pa tudi ranjenih ali težko bolnih, kjer žena s svojo milo besedo več opravi kot moški. — Ženska policija je bila najprej ustanovljena v Angliji in v Ameriki, pozneje l. 1929. tudi v Nemčiji. Drugod pa imajo le poedine žene civilne policistke.

Vzgoja.

Srčna ali plesna olika?

Dosti se v zadnjem času govori in piše o plesni vzgoji naše mladine, prav posebno ženske. Zanimivo je, kako skušajo razni ljudje v anketah dokazati, da je ples za izobrazbo prav tako potreben kot n. pr. znanje jezikov — drugi zopet, kako skrajno pogubljen je ta šport. Takih, ki bi se ogrevali za zlato srednjo pot, pa je najmanj.

Vse gorje, ki ga hočejo podtakniti plesni šoli, ne izvira od šole kot take, temveč v veliki meri od okoliščin in navad, katere uvaja kratkovidna mladina in še kratkovidnejši starši, še predno stopijo mladi kandidati v plesno dvorano. Istotako je smešno trdit, da postane človek dovolj uglašen samo takrat, če je absolviral plesno šolo. Kakor da bi se grde razvade in neotesnost dale odpraviti, čim se človek priuči par plesnih korakov ali poklonov!

Kot mater odraščajočih otrok me to vprašanje seveda močno zanima, saj se vsa naša mladina živo udeležuje tega gibanja. Omevno, da se velika večina naše dece oklepa onih, ki propagirajo ples, saj tu gre za nekaj takega, kar imenujejo naši mladi „svoboda“ in po čemur hrepene kakor riba po vodi.

Toda, ali nimamo pri tem tudi matere važne besede? Vsaj imeti bi jo morale kot svetovalke, vzgojiteljice, ker to moramo ostati do groba! Težko in trikrat težko materi, ki odloži to vlogo in pusti svojo mladež, da se vlada sama, da si izbira po mladi, neizkušeni volji vseprek, kar je in kar ni zanjo. Take matere s svojo slepo zaljubljenostjo in dobroto nehote pomagajo, da jim mladina ne najde poti iz življenjskega labirinta in da premmogokrat taka zgrešena vzgoja vodi v obup.

Ce kdaj, velja v tem primeru pedagoški nauk: šola in dom morata delati skupno! Tudi plesna šola in dom!

V naslednjih vrsticah hočem navesti samo svoja opazovanja, male dogodbe iz življenja mladostnikov, takih, ki so me presenetili s toplo srčno oliko, pridobljeno brez plesne šole, pa tudi takih, ki so me razočarali s svojo neotesnostjo in duševno povdivjanostjo kljub izvrstno absolvirani plesni šoli.

Enrica Handel-Mazzetti je znamenita sodobna nemška pisateljica. Izdala je več romanov, najbolj znani so: *Jesse und Maria*, *Die arme Margaret*, *Das Rosenwunder*, *Frau Maria*. Vsa dela preveva globoka verska misel, njih ozadje pa je večinoma zgodovinsko. Letos so praznovali njeno šestdesetletnico. Ob tej priliki je mesto Linc krstilo z njenim imenom eno svojih ulic. Pisateljica sama je pa odklonila za svoj jubilej vse druge slovesnosti in čestitke.

V natrpano polnem vlaku v nedeljo zvečer. Izletniki se vračajo v mesto. Na klopi sedita udobno mladenič in dekle, poleg njiju ima prostor še nekaj prtljage. Razgovarjata se o plesu, iz pogovora posnamemo, kako zelo se že veselita prihodnje plesne vaje.

Poleg njiju stoji žena s spečim detetom v naročju, ob strani zaspano jokajoč prvorojenček. Plašno poprosi, če ne bi umaknil mladi par svoje prtljage, da bi sedlo njeno zaspano otroče.

„Kam naj denemo, saj vidite, da so vse police polne“, se glasi odgovor vlijudnega kavalirja, ki na protestno godrnjanje okolice še močno dostavi: „Plačala sva dva sedeža, in ni najina dolžnost, se komurkoli umakniti.“

Plačala! Kakor da bi se drugi vozili zastoni! Utrujena mati sede nato kar na tla, da nasloni na svoje naročje še drugo dete. Kmečki očanec in žena, ki sta sedela v nasprotnem kotu, se dvigneta, eden vzame večjega otroka, drugi se umakne materi, da sede na klop. Okolica — kmetska in mestna — se skandalizira nad „olikano“ mladino. Onadva pa blazirano — prezirljivo odgovarjati nadležnim sopotnikom, ki ju motijo v tako važnem razgovoru, da še nista mogla dognati, kaj je lepše tango ali fox-trot. Skoraj neverjetna, toda resnična dogodba! Druga pa je bila v tramvaju pred ljubljansko bolnico.

Zunaj ploha, notri gneča. Dva siromaka z obvezanima nogama trudoma vstopita. Dobrosrčna gospodična, ki stoji na pločniku, se umakne na stopnjico, da bolnika lahko stojita vsaj pri vratih. V notranjosti voza pa sede in stoje mladi ljudje, gibčnih in zdravih nog, ki bi se v plesni dvorani gotovo z galantnimi pokloni umaknili enako zdravim mladim in starim damam.

Ko se po par minutah v vozu nihče ne zmeeni za siromaka, opozori gospodična sprevidnika, da sedi na klopek nekaj šolskih otrok, in da bi vsaj ti lahko napravili prostor bolnikom.

„Imate prav,“ odvrne sprevidnik, „toda jaz jim tega ne smem reči. Ne samo, da me otroci surovo zavrnejo, zgodilo se mi je celo, da so se zaradi tega starši pritožili na magistratu, češ: mesečne karte plačujemo, pa bi naši otroci ne smeli sedeti v tramvaju!“

Kdor prej pride, prej melje! — taka je njihova beseda!“

Bridko se je nasmehnla gospodična. Ali se spominjate, kako smo bili med vojno olikani? Vsakemu ranjencu se je bilo treba umakniti v vlak, tramvaj ali na protoarju. Menda so mislili ljudje, da se dela to samo tadej, če hočemo biti patriotični, ne pa tudi, kadar bi moral biti čisto navadno človeško — olikani. Ali nas mora samo vojna navajati k lepemu obnašanju do sočloveka, ali v miru ne moremo biti še bolj uslužni, plemeniti?“

„Kam bomo prišli, joj, kakšen je zdaj svet!“ potoži star gospod.

„Saj drugod bolj pazijo na to, verujite mi,“ se oglašila neka sopotnica. „Pred leti sem stopila z otrokom v napolnjen dunajski tramvaj. Se se nisem dobro razgledala, ko vstane mladenič v delavski platneni obleki in mi ponudi sedež. Nisem ga hotela sprejeti, ker mi je bilo težko, da bi se mladi ženski umikal zdelan tovarniški trpin. Odkimala sem mu zahvalno, naj sede, on pa je brundal skozi zobe: Nec, nec, des schickt sich net! — Takoj sem videla, da je mož iz revnih slojev, a da so ga vendar učili lepega obnašanja, prav posebno še pozornosti proti ženam — materam — — —“

Žalostno je, če pomislim, kakšne manire lahko opazujem celo pri nekaterih akademikih. Ko bi ti mladi gospodje vedeli, kako jim bo pozneje v poklicu hodilo navzkriž njih rovtarsko obnašanje! In potem se čudijo, če ne morejo napraviti kariere, kakor bi želeli, ali kakor bi jim po strokovnem znanju šlo. Nenci pravijo: Mit dem Hute in der Hand kommt man durch des ganze Land — Vsak človek — meščan kot kmet — se razveseli, če naleti na ljubeznivega

uradnika, a se — če le more — ogne pisarne, kjer vé, da neprijazno ali celo zadirčno uradujejo.

Potrebno bi bilo, da se na naših srednjih šolah uvede tudi nekaj pouka o bontonu, ker bodo drugače naši dijaki po svojih študijah gospodje, po nastopu pa ostanejo nezobraženci, ki ne bodo mogli s pridom zastopati pred svetom niti svojih, še manj pa narodnih interesov. Na to polagajo pri nas mnogo premalo važnosti in zato se dogajajo take stvari, ki nam zlasti pred tučji niso v čast in v dobro reklamo. Večkrat čitam, kako natančni so zlasti v Ameriki v obče vanju z ženami, in vendar je to dežela največjih svoboščin! Tudi naši Slovenci, ki z doma niso vživali posebne vzgoje o bontonu, se tam lepo uglašajo, in pred kratkim je prinesel slov. list notico, da si je neko slov. žensko društvo celo naredilo nalogo, poučiti otroke, da se morajo v cestni železnici vedno umakniti ženam in bolnikom. Malenkost! — bo rekel kdo. In vendar po takih malenkostih spoznaš človeka in dostikrat se zaradi takih navidezno malenkostnih nedostatkov obsodi ves narod. Posebno mi Jugoslovani, ki smo razpiti kot polcivilizirani Balkanci, bi morali na vzgojo srčne olike polagati več važnosti.

Vnela se je živahna debata. Kdo in kje naj vzgaja naše srednje in nižje sloje. Šola, dom, in nekdo je omenil tudi plesno šolo, češ, saj jo obiskujejo že vsi sloji.

Da, vsi ti bi morali povedati našim otrokom, da ni olikan le tisti, ki se zna gibčno priklanjati svoji plesalki, temveč tudi tisti, ki ne vé, kaj je blues, a zna vendar s svojim srcem uganiti, kako treba ravnati s sočlovekom, da mu bo toplo v naši bližini. (Konec prih.)

Mirska.

Higijena.

Zdravstvo in lepota.

Piše dr. E. Jenko - Groyerjeva.

Nerazdružljivi sta zdravje in lepota, ker zdravje podpira, uveljavlja in osvetljuje lepoto. Najpopolnejša lepota ni učinkovita niti privlačna, ako je ne spremljajo svežost, čistost in blesk polti, poživljene z mladostnim zdravjem.

Nemogče bi bilo, na nezdravi podlagi kožnih ali notranjih bolezni ustvariti lepo zunanost z lepotičnimi sredstvi.

Predvsem je treba odstraniti vse konstitucionalne nedostatke (n. pr. limfatizem, anemijo), katerekoli podedovane napake (bradavice, madeže ali pege itd.), pa tudi posledice slabe prebave.

Pomožna higijena tvori podlago, na kateri se potem razvija in utrjuje lepota do visoke rasti. Higijena se deli na celo vrsto potreb, ki so večinoma vznikle iz telesnih funkcij. Omeniti hočem v sledečih odstavkih najvažnejše.

Prehrana. Nered in pomanjkljavi v prehrani izhajajo navadno od preobilice v hrani ali od slabe kakovosti jestvin, ali od napačnega žvečenja, kar neugodno vpliva na splošno zdravje, zlasti na svežost in prožnost kože. Človek je preveč ali pa nezadostno. Trpi in umira mnogo več ljudi od neprebahnosti kot od lakote. Tek je večkrat zapeljiv in varljiv nagon, ter je čim prej treba spoznavati njegove nauke. Zelo okusne, komplicirane jedi čestokrat obtežujejo želodec, zato moramo biti previdni v uživanju omenjenih jedi, ali pa se jih izogibljimo. Najprimernejše je, da se ravnate po srednjem merilu, ki vas ne prikrajša na jedilnih užitkih, obenem pa vas obvaruje pred obilnostjo in trebušno težo, katera v poznejših letih zdravstveno in zunanje oškoduje ženo in ovira njeno gibčnost in čistost. Jesti je treba brez naglice, v dobrem razpoloženju, ne čitati vmes, umrjeno, ob gotovih urah, popolnoma vedre glave, sproščene vseh neprijetenih obveznosti in težok. Žvečite dobro jedila, ker v naglem po-

žiranju ne občutite niti njih okusa in se slina ne utegne zmešati z jedjo, kar je prvi in važni pogoj za dobro prebavo.

Seveda zdravim prebavnim organom ne škoduje včasih nekoliko razkošne hrane, da pridejo okusne sesalke do delovanja in vzpodbujajo žleze slinavke.

Meso uživajte zmerno, izogibajte se svinškega in zlasti prekajenega. Osnovo prehrane naj tvorijo mlečni izdelki, jajca, kruh, zelenjava. Sveža zelenjava, kakor špinača, zelje, koleraba, kumare, ohrovt, cvetača itd. naj prevladujejo. Posledica očiščenega črevesa in pravilno delujočega prehranjevalnega dotoka (limfe in krvi) je sveža polt, kar dokazuje blagodejen vpliv te vrste prehrane. Priporočljiva je tudi druga zelenjava, kot peteršilj, por, drobnik, zelena in razne sezizske posebnosti, špargeljni, artičoke itd., poleg njih vse vrste sadja, ako ni posebne zdravniške prepovedi. Kar se tiče primesi, soli, popra, sladkorja, cimeta, paprike i. dr., naj se uporabljajo po možnosti v zelo majhnih količinah.

Po obedu ali večerji mirujte pol ure, da more žlecode sprožiti svoj živčni aparat, da nemoteno in lažje prebavlja. Ne vdajte se uživanju kave, čaja, alkohola. Vsi trije napadajo vaše živce ter vam jemljejo njih dragoceno moč. Vino pijte večinoma mešano z vodo ali z mineralno vodo, pivo najlažje, oboje pa le včasih. Raznoteri odcedki iz jagod ali sadja so neškodljivi napitki. Enoličnost pijače se poleti spreminja z limonado, oranžado, ribizlovim ali malinovim odcedkom, mešanim z navadno vodo ali s sišonom. Vse te podrobnosti, ki so na videz odveč, sestavljajo gospodarstvo telesa.

(Dalje prih.)

Zobozdravniški kotichek.

Piše zobozdravnik dr. Jos. Tavčar.

Že več kot leto dni je minilo, odkar sem objavil urednici članek za „Zenski svet“. Radi obilega dela sicer nisem prišel do tega, da bi ga napisal, vendar pa je bila že sama obljuba zelo koristna, ker mi od tistega časa ga urednica ni dala več miru in sem bil prisiljen neprestano misliti, kaj bi čitateljice „Zenskega sveta“ najbolj zanimalo in kakšen naj bi bil zahtevani članek. Začel sem ga sestavljati in sem prišel do prepričanja, da bi samo z enim člankom ne bilo nikomur pomagano. Nebroj je vprašanj, ki lahko zanimajo žensko in posebno mater glede nege zob, in na vsa ta vprašanja v enem ali par člankih ni mogoče odgovoriti in snovi tako pojasniti, da bi imele čitateljice pričakovano korist od tega. Treba je najprej razbistriti osnovne pojme in tako ustvariti podlago za razumevanje različnih bolehnih pojavov in sprememb na zobeh in dlesnu. Propadanje zobovjva ogroža v vedno večji meri ljudsko zdravje in treba je posvetiti vedno več pažnje temu zlu, da se odpravni ali vsaj kar najbolj omeji. In če bomo razmotrivali, kako bi se to dalo doseči, bomo prišli do zaključka, da je lažje in korist-

nejše preprečiti, da se zobje ne pokvarijo, kakor nastale napake popravljajo, dasiravno je tudi to potrebno, če hočemo nadaljnje propadanje ustaviti. Zato moramo že v otroški dobi skrbeti za zdravo zobovje in pri otrocih pričeti z nego zob, ker je pozneje že prepozno. „Zenski svet“ se mi zdi najbolj primeren prostor za uspešen pouk, ker ga čitajo matere, ki so v stalnem stiku s svojimi otroki in si gotovo najbolj želijo, da bi imeli lepe in zdrave zobe, in bi rade vse storile, da bi dosegle, če bi vedele kako.

V ta namen sem se odločil ustanoviti v „Zenskem svetu“ stalen zobozdravniški kotichek in na tem mestu ne samo pisati, kar se zdi meni samemu potrebno, ampak tudi odgovarjati na vsa vprašanja, ki se tičejo boleznim in nege zob in ki jih bodo stavljale čitateljice na mene. Na ta način upam, da bodo medsebojni stiki ožji in snov zanimivejša in se ne bomo zgubljali v učene razprave, ampak obravnavali le to, kar je važno in razlage potrebno, in bo tako tudi korist, ki naj iz tega pouka sledi, večja.

Za danes bom stavljal samo eno vprašanje: Zakaj vendar mojim otrokom tako gnijejo zobje, dasiravno si jih vsak dan pridno čistijo?

Predno lahko razumljivo odgovorimo na to vprašanje, si moramo biti na jasnem o celi vrsti drugih vprašanj, n. pr. Kako sploh pride do gnitja zob? in še prej: Iz česa in kako je zob sestavljen, da je podvržen gnitju? Kaj pospešuje gnitje zob? Ali obstojajo individualne razlike v sestavi zobnega materiala in v koliko so te odvisne od splošnega zdravstvenega stanja celega organizma ter od načina prehrane? Katere okoliščine še nadalje vplivajo na zobovje, da nekateri zobje prično prej gniti kot drugi ali da hitreje gnijejo? Kako vrednost ima čiščenje zob? in končno: Kako je treba negovati otroško zobovje in kako otroka hraniti, da se zobovje dobro razvije in ostane zdravo?

Na vsa ta vprašanja bom skušal kolikor mogoče jasno odgovoriti in če bo potem imela katera izmed čitateljic še kaj vprašati, naj se obrne na uredništvo, pa bo na svoje vprašanje v Zobozdravniškem koticčku našla odgovor.

Domača lekarna. Vsaka družina naj ima domačo lekarno, t. j. v posebni omarici ali predalu naj bodo spravljene vse tiste stvari, ki jih lahko uporabimo kot prvo pomoč pri obolenju ali ranjenju. Če se kdo poreže ali pobije, je bilo doslej prvo, da so mu namazali rano z jodovo tinkturo. Res je, da jod prepreči nadaljno okuženje, ali največkrat je tudi vzrok, da se potem rana težko celi, ker jo preveč razje. Jod učinkuje pravilno le, če ga rabi zdravnik, ki pozna mero. Zato ne priporočamo joda za domačo lekarno.

Svinčeno ali burovo vodo imejmo v trdi ali tekoči obliki, da jo rabimo za obkladke na vnete otekline n. pr. pri čebelnem ali drugem piku, ali pri nategnjenju

kit. Borovo mazilo in čisto namizno olje za opekline, dermatološki prašek za posipanje nečistih ran, sterilni bombaž in gazo za krvavenje iz nosa in obveze.

Tudi razni čaji so potrebni: kamelice, lipovo in bezgovo cvetje, tavžentrože i. dr. Tudi nekaj zdravniških preparatov: aspirin za glavo, trganje in prehlad; baldrijanove kapljice za hipno razburjenje, Hofmannove kapljice pri slabostih, taninov prašek za

proliv; kako močno dišečo sol pri omedle-
vici, vodikov superoksid in galun za grgranje, če začne otroka boleti v vratu; čisti alkohol in formalin za čiščenje instrumentov ali tudi posameznih mest na koži. Karbolna kislina, lizol, sublimatove pastile so zelo jedke in strupene in se je že marsikdo po nevednosti ali neopreznosti zastrupil. Zato je bolje, da jih nimamo pri hiši, posebno kjer so otroci in nevesči posli.

Kuhinja.

Bobi ali krofi. $\frac{1}{2}$ kg lepe moke, 10 dkg surovega masla, 6 rumenjakov, 5 dkg sladkorja, žličko ruma, slabe pol žličke soli. — V $\frac{1}{2}$ l mlačnega mleka zdrobi 20 g drož (kvas, presgerm), razpeti in vmešaj par žlic moke in košček sladkorja. Postavi na toplo. V $\frac{1}{2}$ l mleka deni maslo in sladkor, sol. (Mleko mora biti toplo, ne pa vroče, drugače zamori kvas.) Tačas ko vstaja kvas, stapi rumenjake v moko, (če so bledi, vrzi vanje za prah soli), pa primešaj rum, limonove ali pomarančne lupine. Vzhajaj kvas zmešaj med rumenjake, primešaj mleko in razpetaj, dokler ni testo gladko in ne dela pod utepačo mehurjev. Testo ne sme biti ne pretrdo in ne premehko, pač pa gladko in rahlo. Nekatera moka, (posebno sipka) popije več kakor druga. Skledo s testom postavi na toplo in pokrij. Ko je dobro vzišlo, stresi testo rahloma na segreto desko in ga razvaljaj za prst debelo. Za izrezavanje je treba dveh obodcev (steherjev), prvi mora biti malo večji od drugega. (Izreže se lahko tudi s kupico.) Obodec pomakaj v moko in izreži lepa kolesa, nadevaj sredo kolesa z žličko meze, deni kolo na kolo in pritisni z manjšim obodcem. Pusti, da vzhaja na posuti deski. Ko so krofi vzišli, jih devaj rahloma v razbeljeno mast; ko so rument od spodaj, jih obrni, in ko je vse lepo pečeno, jih vzemi z odcejalno ven in položi na gorak krožnik in čist papir. Pokrij krofe, da se ne shladijo. Mast mora biti sveža in dobra, čista svinjska mast je boljša kakor kako slabo maslo. Ko vržeš krofe v mast, je treba ponev malo stresti. Ocvrte potrosi z vaniljevim sladkorjem.

(Zelo star recept.) Sedem dkg masla postavi na štedilnik, da bo mlačno. V lončku mešaj 6 rumenjakov in primešavaj polgoma maslo. Mešaj vsega vkup pol ure, potem primešaj $3\frac{1}{2}$ dkg sladkorja, 3 dkg kvasa (germa in $\frac{1}{2}$ l mleka, postavi na toplo in pusti shajati, da bo še enkrat toliko. Zdej deni v skledo 56 dkg moke in malo soli, stresi shajano v skledo in vtepi polagoma vso moko. Ko je testo prav gladko, ga razvaljaj za prst debelo, izrež krofe in jih daj shajati.

Domače kuhanje. Ognjišče je, ki nam vzbuja čut domačnosti. Samska uradnica uživa z večjim veseljem zajutrek, ki si ga pripravi

sama. Bodisi na elektriki, plinu, špirtu ali navadnem ognju je kava, čaj ali mleko hitro pripravljeno in ni se treba muditi še s potjo v kavarno. Pa tudi kosilce si pripravi samostojna ženska rada sama. Različne priprave ji omogočajo to, majhen štedilnik „Prijeteli“ je res prijatelj in tovariš, ki potrebuje neverjetno malo goriva, pa se lahko skuha na niem jedi za par oseb. Prišli so časi, ko se bodo naši stavbeniki ozirali na želje samskih oseb in bodo zidali v novih poslopih tudi takozvane Gareon-stanovanja, kakor jim imajo že drugod. Saj je človek le človek med svojimi stenami ob svoji mizi. Kdor mora hiteti iz urada v menzo in kavarno, se nikdar prav ne odpočije. Doma se segreješ in slečeš, doma je želedec na zloženem, prebavi lažje. Kdor je truden, mu je obilna družba nadležna, z leti se naveliča vsak tega in si želi svojega ognjišča. Res je, da pride marsikomu življenje v menzi ceneje, toda domačnost je dobiček, ki se ne da stehitati ne preračunati.

Carska torta. Ubij v meden kotliček 6 celih jajec, prideni 26 dkg sladkorja ter vteparj za zmernem ognju četrte ure. Pazi, da se ti ne prime, in zato mešaj neprestano, najbolje s šibico za sneg. Ko se je dovolj ogrelo, deni kotliček na mrzlo ter tolči še četrte ure, da se zmes ohladi in narase. Nazadnje primešaj rahlo 20 dkg presejane moke. Zmes deni v dobro namazan obod ter jo peci približno pol ure. Naredi io dan pred uporabo. Naslednji dan jo prereži ter pomazi z marmeladno, nakopiči še spenjene smetane s čokoladnim okusom. To deni tudi na vrh torte. Pripravi io tako-le: Dobremu četrte litru stolčene sladke smetane prideni 5 dkg sladkorja, kateremu si primešala kavno žličko kakava. Torta je izborna in ima to prednost, da je z njo malo opraviti.

Aroma surovega masla. Pred kratkim so odkrili kemiki, da povzročajo aromo surovega masla kulture bakterij, ki dajo maslu značilen duh in pa okus. Po natančni preiskavi so dognali, da vsebuje dobro aromatično maslo 0.0002 do 0.0004% te aromatične tvarine, ki jo tvoriyo bakterije. Te bakterije se morejo tudi umetno vzgajati, vsled česar bodo mogli margarinaru na umeten način dati aromo surovega masla.

Deška ročna dela.

Rezljanje. (Nadaljevanje.) Za predvajo z žagico izrezovalko si izberemo take premete, na katerih se dodobra seznanimo z ustrojem tega orodja ter tudi z nekaterimi drugimi deli, ki se pogosto ponavljajo pri takih izdelkih. Zato izrežemo pred izrezovanjem igračk enega izmed predmetov, ki so zrisani v prilogi, t. j. podstavek za kozarce ali steklenice, obešalnik za ključe in deščica za koledarski blok. Pripominjam, da ni nitič vezan na dane oblike in okraske, ampak je celo zelo priporočljivo, če si vsak sam po svojem zamislu izžaga in okraši predmet. Vsi trije navedeni predmeti so lahko poljubne velikosti in oblike, katero si izstrizemo iz ovojnege ali risarskega papirja. Na to osnovno obliko po svoje zrišemo okraske — paziti je le, da uporabljamo radi poznejšega zarezovanja kolikor mogoče ravne obrise. Le kdor sam ne more zrisati osnutka, naj preriše dan vzorec, ki tudi ni namenjen za prerisavanje, ampak naj le kaže, kakšen je predmet. Vse delo pa naj bo natančno in čisto. Ker je postopek pri vseh teh delih enak, bomo vzeli za primer okrogli podstavek.

Rabili bomo 3—5 mm debel kos lepega, gladkega javorjivega lesa, brez grč in razpok. Na celotni deski si najprej določimo del, ki ustreza našim zahtevam. Nato vzamemo kos stekla (ne prevelik) in ogledamo dotični del deske na ta način, da primemo steklo s tremi prsti na eni in palcem na drugi strani. Steklo nagremo nekoliko od sebe tako, da strgamo z robom. Izpod stekla lete drobni ostružki in po kratkem času je les gladek. Strgamo vedno v smeri letnice, in to v tisto smer, kjer vidimo, da se gladko strga. Paziti moramo, da v robu stekla ni kake ostrine (zoba), ki dela v les zarez; steklo naj bo na robu, s katerim strgamo, gladko in nekoliko upognjeno. Mesto stekla uporabljamo obrtnik jekleno strgulo. Nato ogledamo les še s steklitim papirjem. Ni ekonomično, če odtrgamo iz celega lista steklitiga papirja kar nepravilen kos, ga upognemo okoli prstov in gladimo ž njim, dosti bolje je, da si pripravimo kos lesa, približno take velikosti kot je skatlica za vžigalice, ovijemo les s steklitim papirjem in drgnemo po deski. Ko se papir na eni strani obrabi, odvijemo naviti steklit papir in gladimo dalje. Ko je dotični del deske na obeh straneh dobro oglažen, da se prav nič več ne poznajo sledovi, ki jih je v lesu napravila žaga, vzamemo kunjico, jo omočimo nekoliko v vodi in zmočimo deščico. Zapazili boste, da je prej gladka površina postala raskava, to pa zato, ker je voda napela in vzdignila lesna vlakenca. Ta vlakenca je treba odbrusiti, posebno če hočemo na lesu slikati z vodnimi barvami, ker bi se vlakenca vselej zopet napela, če bi prišla v dotiko s kako tekočino. S pre-

cej obrušeni steklitim papirjem odrgnemo zmočeno desko še enkrat in tako zabranimo vzdigovanje vlaken. Na desko vrišemo velikost kroga s šestilom in dobro poostrenim svinčnikom, pol centimetra od kroga občrtamo kvadrat ter pripravimo žagico. Žagico denemo v lok tako, da jo najprej pritrdimo z zgornjim vijakom, (najbolše s kleščami), nato postavimo lok med rob mize in sebe ter ga stisnemo nekoliko s prsi in privijemo žagico z drugim spodnjim vijakom. Ko sprostimo lok v prosto lego, je žagica dobro napeta. Paziti je, da stojte zobce žage navzdol, o čemer se prepričamo, če pogledamo zobce proti svetlobi, ali pa če narahlo potipljemo po njih, ker se koža na prstu takoj zatika, če potegnemo navzgor in so zobci obrnjeni navzdol. Predno začnemo žagati, pritrdimo še deščico, ki ima vrezano zarezo in luknjico, na mizno ploščo s svoro, da se roka ne zaveda ob rob mize. Lok z žagico mora stati vedno pravokotno na desko. Desna roka je v kromolcu upognjena, tako da tvori spodnja in zgornja laket pravi kot, v katerem se tudi giblje lok z žagico. V zapestju se roka pri izžaganju ne sme gibati, ampak le v kromolcu in rami. Žagico nastavimo na eno izmed kvadratovih črt in na lahko, brez pritiska potezamo navzdol in nato navzgor. Delamo dolge poteze tako, da izrabimo vso dolžino žagice in potegnemo vselej do konca zobcev navzgor in navzdol. Le na oglih in kadar obračamo žagico v drugo smer, delamo kratke in hitreje poteze. Največ žagic se zlomi ravno na ostrih zavojih, kjer preidemo iz ene smeri v drugo, ter hočemo žagico s silo obrniti. Zato na takih krajih žagamo na enem mestu toliko časa, da je odprtina tako velika, da se žagica brez škode lahko obrne v novo smer. V našem primeru bomo izžagali najprej obrisani kvadrat. Ker je pa deska predolga, bomo izrezali najprej le eno stranico — nato potegnili žagico med vednim gibanjem doli in gori iz zareze — in po drugi strani izžagali določeni kos iz cele deske. Na tako dobljenem manjšem kosu izžagamo potem natančno po obrisu krožno ploskev. Pri delu obračamo vedno deščico, žagico pa gibljemo na istem prostoru, le kadar izrezujemo iz cele deske, moramo delati obratno. Če smo upoštevali pravilno držanje in gibanje loka, bodo izrezani robovi lepo pravokotni, kar je za vsako uspešno delo z žagico neobhodno potrebno. Ko je krog izžagan, ogledamo in popravimo robove s pilo ali steklitim papirjem. Ravne robove ogledamo na ta način, da položimo na ravno mizo polo steklitiga papirja, postavimo desko z robom, ki ga hočemo ogledati, pravokotno nanj in vlečemo desko semintja po papirju. Kdor ima oblič, poobla ravne robove, kar je najbolje.

(Dalje prih.)

A. Novak.

Knjiga.

Belo-modra knjižnica je tudi letos izdala štiri knjige:

Ženski almanah TKA 1930. — Prva naša knjiga te vrste, ki naj bi bila zrcalo in kaži-pot ženskega dela in hotenja med nami. Družiti razcepljene in raztresene zmožnosti in sile za skupno delo, da se bo čutil blago-dejni ženski vpliv v različnih poklicih in pri reševanju javnih vprašanj; voditi mladino, posredovati med staro kulturo mater in mladim pokolenjem, varovati duševne vrednote in jih izročati ženski mladini, da ne utone v površnosti in materializmu — to je njen namen, kakor pravi predgovor. Visoke na-loge! Kos jim bo samo najresnejše hotenje in najgloblje znanje.

Uvodni sestavek je posvečen kraljici Ma-riji kot materi in gospodinj. A. Nikoličeva je zabeležila tu po pripovedovanju gospe Franje Tavčarjeve toliko zgledega in zna-čilnega, da morejo v tem sestavku najti vzpodbudo in kaži-pot tudi naše matere in gospodinj. — Iz toplega srca je privrel spis „Iz Ziljske doline“ in zato tudi gre od srca. In to je predvsem potrebno: samo plame-neča ljubezen, ki je noben neuspeh pogasiti in oplašiti ne more, ki je iznajdljiva in moč-na, da prestavlja gore... samo ta ljubezen bo v borbi za Koroško med slovanstvom in germanstvom slednjic ostala žmagovalka. — Zelo tehtno in zanimivo je pismo Cirile Ste-bičeve o Jugoslovanski ženski zvezi. Ured-ništvu almanaha ga je priobčilo z delnim pridržkom, in to po pravici: preveliko ob-last zahteva za Zvezo, preveč ji hoče pod-vreči vse žensko društveno dejanje in ne-hanje v državi. Zveza naj vodi, naj kaže cilje in smernice, in to predvsem s svojim lastnim delom; nasilno naj pa ne posega v društveno življenje. Da pa si morajo vsi naša ženska društva v Narodni ženski zvezi podati roke k skupnemu delu za skupne ci-lje, za skupno obrambo ženskih pridobitev in koristi — to tudi za ceno dinarja! — to je jasno kakor beli dan. Posebno v času, ko se vedno očitneje pojavlja sklenjen odpor proti dosedanjim ženskim pridobitvam in pa prizidevanje, da se ženska znova zaslužni duševno in gospodarsko. Ženstvo mora skle-niti svoje vrste in biti na straži. Močna okvirna organizacija in po njej zveza s sye-tovnim žen. gibanjem je tu največjega pome-na. — Izvrsten je članek strokovnjakinje Eme Pečetove: „Gospodinja na kmetih“, ki popolnoma pravilno naglašja, da mora tudi žena, tudi gospodinja korakati s časom, ako hočemo gospodarsko uspevati. — Dr. Angela Piskernikova je s svojo znano temeljitostjo pripku obdelala snov: „Češmin in žitna rja“, H. Pajkova priobčuje člančič o „Gim-nastiki za poklicne žene“, Marijanica Lindt-nerjeva piše o golitvi kaktej in sukulentov. Andreja V. o medu kot zdravilu in hranilu.

Maničina črtica „Kazen za nameravani greh“ je pa pač le pomotoma zašla v alma-nah; po svoji vsebini ne spada vanj.

Almanahi — kakor antologije — redkokdaj povsem zadovoljujejo; Atena je v svojem dokumentirala visok, neoporečen idealizem, kar je v sedanjem času že samo ob sebi ne-precenljiva zasluga za splošnost.

Brezdomci. Roman Marijane Kokalj-Zeljez-nove. Vse skozi ženska knjiga! Podaja golo, tipično žensko usodo z ženskimi vidikov, skorajda brez ozadja in osredja, tako da učinkuje kakor v litri izkričano gorje žen-skega srca. Spominja me — bodisi že po pravici ali po krivici — na zadnje delo Zo-ke Kvedrove „Po putevima života“. Brez ironije in brez humorja, samo mračno, golo življenje: na eni strani sama slepa dobrota in žrtev, na drugi izkoriščanje iz slabosti; nobenega resnično velikega značaja — rev-sčina melje duše v prah... Pri vsem tem odkriva knjiga resnično tragiko ruskih iz-gnancev in ruske emigrantske žene posebej. Marsikdo bo ruske emigrante in rusko emi-grantsko ženo sodil pravičneje, mileje, ko bo dobil vpogled v to tragiko, mimo katere je drugače hodil brez dobrohotnega ume-vanja.

Fjodora, glavna junakinja romana, je blago-rodna ženska duša, ki se žrtvuje za starše, brata in sestro. Ker se kot plemiška hči ni izobrazila za noben poklic, se posluži edi-nega, kar zna: petja. Kot kabaretna pevka zasluži — ne da bi omadeževala svojo žen-sko čast — toliko, da vsa družina precej udobno živi, ne da bi se ji bilo treba več ubijati z delom. Kasneje pa Fjodora ipak pade — postane ljubica bogatega tovarnarja. To dejstvo z zunanjo nujno ni dovolj uteme-ljeno — izštudirati hoče brata za inženirja — tako da moramo iskati vzroka njenemu moralnemu porazu predvsem v šibkosti nje-nega lastnega značaja. Resnica je, da v usodni uri pred odločitvijo išče opore, a je ne najde ne v družini, ki hvaležno uživa njene dobrote, ne pri lekarnarju „Na vo-galu“, ki jo ljubi in bi jo rad poročil, a je slabič brez ognja.

Mladi ženski rod zastopa v romanu Kse-nija. Samosvoja je, sebična, vse misli ji te-ko v lastno bodočnost. Pridna in resna študentka. Izbere si življenjskega druga na podlagi nauka o podedovanju — tovariša, medicinca Vasilija, zdravega, pridnega, pa-metnega fanta, s katerim hoče imeti otroke, sposobne za resno življenje; poročiti pa se ne mara z njim — niti tedaj ne, ko se čuti mater, češ: Čemu mož, ko si bom sama slu-žila kruh. Otroke bo izročila v vzgojo deč-jemu domu... Pa ni treba, da bi nas ob tem spreletavala zona, ker za vsem tem ne tiči toliko izčiščeno pričrpanje kakor pa mladostna klubovalnost in oholost. Ko ji

sestra Fjodora kratko veli, da se mora nemudoma poročiti, in ona sama pa da prevzame vse stroške za balo in vzgojo otroka doma pri materi, tedaj pozabi Ksenija na vse svoje drzne nazore in hvaležno sprejme sestrično ponudbo.

V celoti so „Brezdomci“ iskrena ženska knjiga, ki bo našla med čitateljicami nedvomno mnogo odmeva.

Andreja Vera.

Lepodržne vaje za mladino in ženo. Sestavila Ljudmila Šlibarjeva.

Princesa Iza, Zivalska pravljica Marije Jezernikove.

Oceno zadnjih dveh knjig priobčimo prihodnjič.

V oceno smo prejele tudi:

Gospodinski koledar, letnik X. Uredila Utva. Dobro znana knjiga našim čitateljicam, prinaša tudi letošnjim svojim odjemalkam mnogo dobrega in novega. Kuhinjski recepti so kakor vedno jako praktični in dobri. Citamo tudi sestavke o domu, vrtu, perutinarstvu, higijeni in živilih. Informativna sta sestavka: Gibanje in snovanje v ženskem svetu leta 1929—1930.“ in „Gospodinska šola Mladika v Ljubljani“. Tudi letos prav toplo priporočamo ženski koledar, še posebno pa gojenkam gospodinskih tečajev.

„**Napoleon Bonaparte**“. — Spisal A. Conan Doyle, poslovenil Vladimir Levstik. Izdala Tiskovna zdruška. Roman odgrinja Napole-

onovo osebnost z nove strani. Zanimivost vsebine, tehnična odličnost, kozérska spretnost pisatelja dvigajo knjigo do velike vrednosti. Zraven še Levstikov prevod! Kakor bi človek čital naš izvirknik; nikjer sledu poromanskem slogu.

„**Solúčna roža**“. Spisal dr. Fran Zbašnik. Založil „Domači Prijatelj“. V knjigi sta dve povesti: Solúčna roža in Invalid. Obema je snov vzeta iz svetovne vojne, problem običajen in obdelan s stališča človeka, ki motri dogodke skozi starinske naočnike in se izgublja v dolgovozno pripovedovanje kakor povprečni človek, ki ne more dojeti psihološkega pogona in sodi bistvo dejanja le po zunanjih učinkih. V knjigi so pač filozofiranja o vojni, detomoru, naravi itd., ali tudi na takih mestih imamo tisti občutek zopernosti, kakor če nam nekdo govori s posebnim poudarkom lastne sodbe o vprašanju, ki je za nas že davno rešeno.

In problem:

Lepa, prelepa ženska se je med vojno poročila s človekom, o katerem je šele ob pr vratu izvedela, da je bil že prej poročen. Ali si morete misliti starše, da smrtno sovražijo svojega nedolžnega vnučka zato, ker je dete takega zakona? Pa da more izobražena mati zblazneti in umoriti lastnega, že odraslega otroka zato, ker ga drugi zaničujejo radi takih staršev?! Knjiga je izšla kot ponatis iz „Domačega Prijatelja“.

Vida P.

Vabilo.

Ljudska univerza v Mariboru ima letos vrsto predavanj: *Rodbina in otrok*; *Ali je mogoče zboljšati človeško pleme?* (dr. B. Škerlj); *Pravilna izbira žene in moža s plemensko higijenskega in s psihološkega vidika.* (dr. Zarnik, dr. Pujas); *Ali obstoja kriza modernega zakona in v čem jo je iskati?* *Poduhovljenje erotike*; *Kakega zakonskega druga si želi moderna žena?*

Morda je prav, da odpremo tudi v našem listu vprašanje: „*Kakšnega moža si želi sodobna žena*“, pa naj bo kmetica, delavka, uradnica, akademsko izobražena, ženska s premoženjem ali v skromnih razmerah. Nedvomno ima današnja ženska, kot človek prosvetljenega, toda gospodarsko in socijalno težkega veka, o možu drugačne želje in vzore, kot jih je imela njena prababica. Zato vabimo k reševanju tega vprašanja vse naše čitateljice, izobražene in priproste, da nam napišejo svoje misli.

Uredništvo.

**PRODAJAMO NA 15 MESEČNA
ODPLAČILA!**

ŠVEDSKI ELEKTROLUX SESALNI

APARATI ZA PRAH čistijo najboljše vse kar v hiši stoji, leži ali visi, z malenkostno porabo električnega toka.

Zahtevajte pismeno, da se Vam Elektrolux-aparati predvaja**jo** brezplačno in brezobvezno na Vašem domu, od „Tehna“ družbe z o. z. Ljubljana, Mestni trg 25/I. Telefon 25-80.

ŠVEDSKI ELEKTROLUX

BONER za čiščenje, voskanje in svetlokanje parketnih tal in linoleuma, je najgenialneje konstruiran.

Zahvalna pisma številnih posestnikov naših ŠVEDSKIH ELEKTROLUX aparatov so Vam vedno na razpolago!

Zahtevajte še danes našo najnižjo ponudbo, z garancijo naše švedske tovarne!

Celo Vaša najboljša prijateljica Vam tega ne pove

Kadar sedite z Vašo prijateljico in razgovarjate o mnogih stvareh, ki zadevajo Vaše življenje, ste morda večkrat razmišljala tudi o tem, kaj pravsaprav povzročuje njeno veselost in ljubečnost. Ako si pogledate njeno toaletno mišico, ta bi Vam to odkrila! CREME DE CHAQUE HEURE je dala njenemu teintsu to nežnost in čuva njen mladostni sijaj in njeno svežost.

ELIDA CREME DE CHAQUE HEURE vidno polepšava. Ni epiljiva in se radi tega tekoj varka v kožo. Koža postane zametasta in zaščiteni je pred soncem in vetrom.

ELIDA CREME DE CHAQUE HEURE